

POMEGRANATE PRODUCTION

د انارو تولید

Prepared by

University of California at Davis, and

The International Foundation of Hope (IF HOPE) under subcontract with
USAID's Alternative Development Program – Eastern Region

ترتیب او جوړونه: په Davis کې د کلیفورنيا پوهنتون او د امریکا د متحده ایالتونو د نپیوالې
پرمختیایی ادارې د خنیزې سیمې د متبادل پرمختګ پروګرام فرعی قراردادي د (IF HOPE) نپیواله
 مؤسسه

These training materials have been made possible by the generous support of the American People through the United States Agency for International Development (USAID). The contents of this document are the sole responsibility of the authors and do not necessarily reflect the views of USAID, The United States Government or Development Alternatives, Inc.

دا روزنيز مواد د امریکا د متحده ایالتونو د نپیوالې پرمختیایی ادارې له لارې د امریکا دخلکو د
پراخې مرستې په وسیله راټول شوي دي. ددي کتاب د ټولو محتوياتو مسؤولیت یواځې او یواځې د
کتاب د لیکوالتو پر غاره دی او په هیڅ ډول د USAID، د امریکا د حکومت او د DAI د کمپنۍ د نظر
څرګندوی نه دي.

سریزه

دا چې د کرنې په وده کې د ترویج د کارکوونکو نقش د پر مهم دی له همدي امله دکرنې، اوبلګولو او مالداري وزارت هم دا اړتیا ولیدله چې خپل د ترویج مدیران او مامورین په داسې مهارتونو او پوهه سنبال کړي چې وکولی شي د هغې کرنیزې تولنې اړتیاوو ته هواب ووايې چې په تدریجی توګه د مغلقو تولیدي سیسیتمونو پر لور پر مختگ کوي.

د انارو د تولید په هکله په ساحه کې کاریدونکي دا لارښود کتاب- او ددي سلسلې نور کتابونه بايد تل د ترویج له مامورینو سره موجود اوسي. دا لارښود کتاب د افغانستان د ختیزې سیمې د مشهورو مېوو له ډلي څخه د انارو د اصلی ځای، تجارتی استعمال، تولیدي سیسیتمونو او بازار موندنې په اړه تفصيلي معلومات لري. ياده دې وي چې انارد یو شمېر نورو مېوو تر خنګ بنه ثابت شوی بازار لري. که خه هم په دې کتاب کې موجودې خینې لاري چاري به زموږ ده پواد د کرنې په برخه کې نوي وي خو دا ټول هغه خه دې چې که چېږي موږ وغواړو افغانی کرنیز سیسیتم یوه داسې نوي پراو ته ور دا خل کړو په کوم کې چې کرنیز تولیدات د بازار له غوبښتو سره سم وي، نو باید چې لاندې ذکر شوی لاري چاري په پام کې ونسو.

مونږ تاسي ته بلنه درکوو چې دیوې داسې تاریخي پروژې یوه برخه شئ چې له مخې یې د افغانستان دودیز کرنیز سیسیتم د نوو کرنیزو لارو چارو په خپلولو او عملی کولو سره په یو عصری کرنیز سیسیتم بدلو کړو، له بزګرانو سره مرسته وکړو چې پر بازار ولاره اقتصاد کې بریاليتوبونه تر لاسه کړي او ددي ټولونه مهمه دا چې کرنې د یو کاروبار په ډول خپله کړي. ددي ټولو مخود تر لاسه کولو لپاره د بزګرانو او د ترویج د مامورینو تر منځ د داسې نېړدې اړیکو منځ ته راتلو ته اړتیا ده چې په کې مونږ د ترویج مامورین خپل ځانونه د بزګرانو زړونو ته د خبرو له لاري نه، بلکه هغوي ته د عملی لارښونو او زده کړو له لاري نېړدې کړو.

دا لارښود کتاب د هغو مرستو او موادو د سلسلې یوه برخه ده چې د ختیزې سیمې د متبادل پر مختگ پروګرام په ملاتړ او مرسته چمتو شوي دي.

محمد اسماعیل دولتسزی، د لغمان د کرنې،
اوبلګولو او مالداري ريس

محمد حسین صافی، د تټګه هار د کرنې، اوبلګولو او
مالداري ريس

الحاج محمد محصل، د کنړ د کرنې، اوبلګولو او
مالداري ريس

لیکلر

۱. انار : سرچښه یې او چېرته کړل کېږي.....	۵
۲. انار خه ډول مېوه ده ؟.....	۶
نوعې یا ډولونه :.....	۷
د مېوه په اړه مهم مشخصات :.....	۱۰
د انارو د کړلولپاره کوموشیانو ته اړتیا ده ؟	۱۱
۳. په افغانستان کې انار په کوموڅایونو او کوم ډولونه یې کړل کېږي؟	۱۲
۴. د باغ پلان ګوزاري :.....	۱۲
د ډول یا نوعې غوره کول	۱۲
د موقعیت غوره کول او تیارول :.....	۱۴
له يخ و هنې خخه ساتنه :.....	۱۴
د خاوری تیارول ، سمون او سره ورکول :.....	۱۵
د کړلولخخه مخکې د سري ورکول : Pre-planting Fertilization	۱۵
د نیالګیو کېنولو ډیزاین یا Planting design	۱۶
۵. د باغ جورول :.....	۱۸
د قوریسي ونې او دهغې کړل :.....	۱۸
او به :.....	۱۹
د نويو کېنول شويونیالګیو روزل او بناخه بری :	۲۰
د انارو د ونې د بناخه بری عمومي دودونه :	۲۱
د روزنې سیستمونه Training System	۲۳
د بناخه بری ډولونه :	۲۴
۶. د باغ اداره او تنظیم ORCHARD MANAGEMENT	۲۶
د رسیدلې باغ پاملنې کول.....	۲۶
په کلیفورنیا کې په نمونوی ډول دسری استعمال :.....	۲۷
دعناصر د کمنبټ د نښو پیژندل :	۲۹
او به خور :	۳۰
د مېوې رنګړي کول :	۳۲
۷. د انارو غتې ناروځۍ ، حشرات او د هغوي کنټرول :	۳۲
سپږي یا Aphids	۳۴
سپږي Mites	۳۴
چنجي Worms	۳۵
د انارو ناروځۍ ، علايم او اداره کول :	۳۶

۳۷	د انارو د حاصل راټولول او سنبه لول:
۳۷	د انارو د مېوو پروسس:
۴۰	۸. پونښني بوټي ..... ولي پونښني بوټي وکړل شي؟
۴۰	د پونښني بوټو زیانونه:
۴۱	سپارښتنې Recommendations

۱. انار : سرچېنې يې او چېرته کرل کېږي.

انار د ایران ، شمالی هند ، همالیا او په اسیا کې د مدیترانی او قفقاز په زونونو کې له پخوا وختونو راهیسې کرل کېډه او ویل کېږي چې اصلی منشا او مبدا يې هم یاد شوي ئایونه دي. انار په هر ډول خاوره او آب و هوا کې توافق کوي. د چکالۍ ، مالګې ، د اوسبینې د کموالي او فعال کلسیم کاربونېت په وړاندی مقاوم دی. په پراخه ډول په ټول ایران ، هند ، د سوپل ختیزې اسیا په وچو برخو کې ، ملايا (Malaya) شرقی اندیز (East Indies) او د متعدد ایالاتو او لاتین امریکا په وچو او تودو سیمو کې کرل کېږي. انار معمولاً بحرله سطحي خخه د ۱۰۰۰ مترو نه په تیتیو سیمو کې کرل کېږي او په تودو او نیمه تودو سیمو پوري محدود دي ولی په وچ او نیمه وچ اقلیم کې بنه کرل کېږي. په هغه ئایونو کې به زړه پوري وده کوي په کومو کې چې ژمې سور او اوري تود وي. انار د سرو حالاتو په مقابل کې د مقاومت توان لري مګر ۱۰ - درجې د ساتي گراد خخه د تیتیو سرو په وړاندې ترڅیره وخته ژوندي نشي پاتي کېداي. په ۳۰ درجې د ساتي گراد تودو خه او وچ اقلیم کې د مېوې د ودی په دوران کې د بنه جنسیت مېوې تولیدوي. هغه ساحي چې ډير رطوبت او بارانونه لري د انارو د کر لپاره په بشپړ ډول مناسبې ندي.

او که چېري انار د نو مورو شرایطو لاتدي تولید شي نو لاسته راغلي انار به لې خوردوالي ولري او په پر لپسي توګه به وغور ځېږي .

اوسمهال انار د جنوبی قطب خخه پرته په ټولو لویو وچو (براعظمنو) کې کرل کېږي. د انارو تولید په نړیواله کچه د امریکا په متعدد ایالاتو (کالیفورنيا ، اریزونا) په واسطه رهبري کېږي او د ترکې، تونېس ، هسپانیه ، او ایران په واسطه تعقیبېږي . که خه هم په عمومې صورت قبول شوي احصایه وجود لري .

- کالیفورنيا تقریباً ۱۷۰۰۰ مېټريک ټنه انار له ۱۲۱۴ هكتاره خخه د ۹،۴ مېلونه ډالرو په ارزښت تولیدوي. د مېوو د روغتیایي ګټیو د لوروالی په اسا س د انارو کر زیاتېږي .
- په تونس کې په ۱۹۹۹ م کال کې ټول تال د ۱۵۰۰۰ هكتاره ساحي کې چې معمولاً ۵ مېلونه د انارو ونې په مخلوطه مېوه دارو باغونو کې کرل شوي يا هم توزيع شوي دي راپور ورکړل شوي دي په ۱۹۹۷ کال کې ګلنی تولید ۵۰۰۰۰ ټنه وه چې په عادي ډول په محلی بازارونو کې خرڅیده لې برخه (۱%) په صادریده .

- ترکې په ۱۹۹۲ ل م کال کې ۵۲۰۰۰ ټنه د ګلنی تولید راپور ورکړ .
- ایران په ۲۰۰۵ م کال کې ۲۰۰۰۰ ټنه د انارو د تولید راپور ورکړ .
- اوسمهال د افغانستان تقریباً په سلو کې دوه برخې د کرنې تولید د انارو خخه لاسته راخې چې په بلخ ، هلمند او نیمروز ولايتونو کې کرل کېږي .

(Altai Consulting, Kabul, Afghanistan and FAO Survey 1997, 2003)

د انارو محلی نوعی چې د قندهار ولایت په ۴۰۳۲ هکتارو کې کرل کېږي د لور کېفیت او تولید په توګه پیژنډل کېږي. د بزگرانو د راپور له مخي /jerib 1720kg تولید د ډنډ ولسوالي خخه او /jerib ۳۸۰۰ kg تولید د ارغنداب ولسوالي خخه لسته رائحي. د فراه ولایت هم د انارو د لور تولید او بنې کېفیت په درلودلو سره چې 1097kg/jerib تولید ورڅخه په لاس رائحي زیات شهرت لري چې به کې انارد مهمو حاصلاتو د جملی خخه په دوهمه درجه کې قرار لري. د انارو تولید د انارو د تولید د لوري تقاضا په مناسبت خصوصاً د انارو د جوس چې د روغتیا ی ګټو په پیژنډل لو سره زیاتیږي.

۲. انار خه ډول مېوه ده؟

انار (*Punica granatum*) یو بوتي يا یو وره ونه ده چې لوروالی یي ۸ مترو ته رسیبېي (زیاتره نسبتاً وړي وي) چې په تودوسیمو کې تل شني وي او نيمه تودو او معتدله ساحو کې پاڼېزې وي. د انارو نیالګي ډير لپو تیره وزمه، پاڼېزې، وړې، تنګې او اورېد وزمه پانې او لنده ډنډرکي لري. د انارو ساقه د یو سور نصاروي رنګه پوتکې پواسطه پونسل شوي کومه چې بیا وروسته په خړرنګ بدليږي. بشاخونه یې شخ، زاویه لرونکې او بعضی وختونه تیره وزمه وي. د بوتي د بیخ خخه د ډنډرکو یو قوي مېلان د بوتي د ودي په وخت کې رامنځ ته کېږي. په باغانوونو کې معمولانیالګي د یوې ساقې په درلودلو سره د یو نیالګي يا ونې په بنې روزل کېږي او همدارنګه ونې کېداي شي چې د خو ساقو په درلودلو سره د یو نیالګي يا ونې په بنې وروزل شي. ونې کېداي شي چې د خو ساقو په درلودلو سره په سپو سیمو کې هم وروزل شي تر دې چې د تولې ونې د لمنځه تللو خطر کم شي. د انارو ونې کېداي شي چې د دوه سوه کالو په اوړدو کې ژوندي پاتي شي ولي د مېوي ورکولو توان يې د ۱۵ کالو خخه وروسته کمېږي او ونې بي ثمره کېږي. زیاتره انار په دوهم کال مېوه تولیدوي (بعضي په لومړي کال کې مېوه تولیدوي) مګر اساسی مېوه نیول یې د دریو خخه تر پنځو کلونو پوري نه شروع کېږي.

د انارو ګلان کېداي شي چې سپین، ګلابي، سره او یا هم نارنجي وي. ګلان کېداي شي مذکر (د لويډلوا تخمو سره) یا بشپړ وي چې د مذکر او مونث برخو لرونکې وي او تولید ورکړي. زیاتره انار ځانګړي ګرده افشاراني لري که چېرته دوهم ډول (نوعه) موجوده وي تر خو ګډه ګرده افشاراني (Cross Pollination) صورت ونېسي نو بیا هم انار بنې حاصل ورکوي. د ګډې القاح نیولو په صورت کې د مېوه مقدار ۳۸% زیاتېږي. بعضي انار ځانۍ القاح نلري او

Compatible pollinizers ته اړتیا لري. ګرده افشاراني د حشراتو پواسطه معمولاد شاتو د مچبو پواسطه رامنځ ته کېږي په عام ډول د انارو د مختلفو نوعو یا ډولونو ګل غورې دننه (ماړچ - اپريل)، او (جولائي - اګست) تر منځ رامنځ ته کېږي. نوموري غورې دننه د لسو خخه تر د لسو اوښو پوري او هم تر زیات وخت پوري جاري وي چې دا عمل د نوعې او جعرا فیا وي موقعیت پوري اړه لري. د بشپړې

غورپیدنې موده تقریباً په يو مباشت کې پای ته رسیبېي . د نارینه گلانو سلنہ (فیصدی) د ۲۰% - ۷۰% خخه لوره وي چې دا سلنہ (فیصدی) د انارو په نوع او موسم پوري اړه لري . د مختلفو نوعو یا ډولونو په صورت کې د ګل غورپیدنې په موده کې دوه ډوله گلان (زیات نارینه گلان یا زیات بشپړ ګلان) تر ستر ګو کېږي . مګر په عا مه توګه بشپړ ګلان په زیات مقدار سره موجود وي ولې په تدریج ډول د ګل رسیدلو تر وخته کمېږي او وروسته بیا زیاتیرېي . د مېوې ساتنه (دمېوې) د ټولولو په وخت کې، مخکنیو گلانو خخه تر رسیدلو گلانو پوري ۳۰ فیصده د مخکنې ګل په غورپیدنې کې او ۸۰ فیصده د وروستي ګل د غورپیدنې په دوران کې زیاتیرېي . هغه گلان چې د ګل غورپیدنې خخه څلور یا پنځه اوښې وروسته تولید شوي وي لور حاصل ۹۰ فیصده د مېوو لړ چاودیدل او د غوره جنسیت مېوې ورکوي . پدي ډول د لوړنیو مېوو د رنګړي کولو پواسطه په مجموعی ډول د مېوو جنسیت اصلاح کوي . د انارو مېوه ۲،۵ خخه تر ۳۵ متر پوري پراخه او وزن يې د ۳۰ خخه تر ۱۲۰ ګرامه پوري دی چې د ۳ خخه تر ۲ مباشتو په جريان کې وده کوي او پخيږي . انار خرمن وزمه بشویه پوټکې لري او په نویو غیر قابل خوراک پردو ويشنل شوي چې يو شمېر حجري تشکېلوی .
ټول زاویه لرونکې تخمونه د شیرې لرونکې کڅورې په ډول وجود لري . د انارو مېوه کېداي شي چې سپینه يا شنه يا ګلابي وي . د انارو د مېوې بهرنې طبقه کېداي شي چې سپینه يا شنه ، ګلابي او یا سره وي او زېړ ته ورته پس منظر ولري او د شیرې رنګ د بهرنې طبقي رنګ تعقیب کري . د انارو د مېوې د بنه خوند د لاسته راولو په خا طرد مېوو د تولیدولو په دوران کې لورې تودو خې ته ضرورت دی د مېوې رنګ د نوعې په خصوصیاتو پوري اړه لري .

نوعې یا ډولونه :

د انارو (Genus punica) يوازي بل ډول P.nana چې Proto-punica هم ورته ويل کېږي وجود لري کوم چې په تجارتی ډول نه تولیدېږي او یا د خورلوره نه دي . د یو هیواد د ډیرو نوعو نومونه بي ساري دي چې چېرته کرل شوي او اړشي سرچښه يې هم بعضي وختونه غير مشخصه وي او دا ځکه چې د یو ډول یا نوعې د یو خخه زیات نومونه وي . په زیاتره هیوادونو کې د انارو په سلګونو نوعې موجودې وي بعضي وختونه نوعې یا ډولونه د خوبو، خوبو او تروو، وختي، منځني او ناوخته موسم د جوس په خاطر، د مېز د سر مېوه د مېز په سرد ډوډي خورلوبه وخت، نزمه دانه لرونکې او ګلکه دانه لرونکې یا د ډیرو دانو لرونکې او لړو دانو لرونکو له مخي صنف بندې کېږي . د ډولونو یا نوعو نومونه بعضي وختونه د کرلو د ئاي خخه او یا هم د مېوې د رنګ خخه سر چښه اخلي . که خه هم د انارو ۳۰۰ نوعې پیژنډل شوي خو یوازي یوه نوعه Wonderful یې په عام ډول په نړيواله کچه خصوصاً په کلیفورنیا ، چلي او اسرایلولو کې کرل کېږي . ګلک زړي لرونکې مېوې د خورلوبه وخته جنسیت لري نو همدا علت دي چې نرم زړو لرونکو نوعو ته امتیاز ورکول کېږي . ګلک زړي مېوې چې د تور رنګ لرونکې وي زیاتره د جوس او د پروسیس پخاطر ورڅه کار اخستل کېږي .

د امریکا متحده ایالات (USA):

د نوعي د قلمي په شکل د فلوريدا (Florida) ایالت خخه سرچښه اخيستي او په ۱۸۹۶ م کال په کلیفورنیا کې تکثیر شوي . مبوه يي ګرده مګر قطبی ساحه يي همواره ده او همدا رنګه نوموري نوعه ډيره لویه ، تته ارغوانی ، سور رنگي ، ضخیم پوټکي لرونکې ، جوس لرونکې او نيمه کلک زړي ۵۰ .

بوټي يي قوي او حاصل ورکونکي دی . نوموري نوعه غته ارغوانی سره مبوه لري چې په تاوده اقلیم کې د بنه جنسیت مبوه ورکوي او په هر ډول خاوره کې تر ډيره وخته ژوندي . پاتې کبدای شي او د کرپه اول کال کې يي مقاومت زیات دی ، خانی القاح لري او د اګست د پنځه ويستمي خخه تر اول داکتوبر پوري راټوليږي او د شپږ ساتي ګرادو او يا له دی خخه په بنکته تودو خه کې ۱۵۰ یخو ساعتونه ضرورت لري . نوري نوعي هم وجود لري ولی هغه ډيري کمې کرل کېږي چې عبارت دی له .

امبروسيا (Ambrosia): د wonderful نوعي په نسبت يي اندازه دري چنده ده ، پيکه ګلابي پوټکي لري د wonderful نوعي په خير ارغوانی نوعه خوبه اترويو جوس لري او ۱۵۰ یخو ساعتونه ضرورت لري .

تل خوربه نوعه (Ever Sweet):

ډيره خوربه او بي زرو مبوه لري (حتي نا رسيدلي مبوي يي خوربي وي) سور پوټکي او شفاف جوس لري د اوپري د ختمې دو خخه تر مني پوري راټوليږي . د سيند پر غارپه او يا هم د سيند خخه لري کرل کېږي . ګلان يي غت ، څلانده ، او نارنجي سور رنگ لري او همدارنګه ۱۵۰ یخو ساعتونه ضرورت لري .

گرینادا نوعه (Grenada): مبوه يي دنته او بهر ژور سور رنگ لري په کلیفورنیا کې په تجارتی ډول ددي نوعي کرل مخ پر زياتيدو دي .

رید سیلک نوعی (Red silk)

تیپت قدي انار دی چې تر دوو مترو پوري غتیرېي . UC Davis نوعه يې د لوی مېبوی لرونکې ده چې سور او د بنه خوند لرونکې جوس لري او همدارنګه ددي ترڅنګ د ترييو والي او خوبوالي په زړه پوري تعادل لري.

خواړه انار :

نومورې نوعه د Wonderful نوعي په نسبت زياته خورده او په يخو او تودو اقلیمونو کې د غوره جنسیت لرونکې ده . کوچنۍ څلاندې پانې لري او ونې يې د پسرلي په اخر کې روبنانه سري نارنجي غوتۍ لري . په لوښي کې د ودې کولولپاره ډيره مناسبه ده . داوري په اخر کې راتمولېږي نا چاودیدلې او پخې مېبوې په سپو او وچو ځایونو کې د دوو يا زياتو مېاشتو لپاره ذخیره کېږي . ډيره لېو سپو يعني سلو ساعتو ته ضرورت لري او خانې مېوه لرونکې دې .

ترکې :

د هغه هيوا دونو له جملې خخه ده چې انارو ورڅخه سرچښه اخيستي، په مختلفو ساحوکې يې زيات ډولونه کرل کېږي . ډولونه يې د خوبوالي او د زړي د ډول په اساس عبارت دي له ترييو ، خوب ترييو او خوبې انواع او د زړي د ډول په اساس نرم زړي، نيمه کلک او کلک زړي دي .

تونس :

د هغه هيوا د ونو له جملې خخه دي چې انارو ورڅخه سرچښه اخيستي او په مختلفو منطقو کې يې مختلف ډولونه کرل کېږي . چې دغه انواع د محلې نومونو سره د نوعې د ئایي او د مېبوې د رنګ او داسي نورو ورته سرچښو په اساس موندل کېږي . نباتي مواد وار په وار د منطقو تر منځ تبادله کېږي چې ارشي ډولونه په نوموره ساحو کې د نورو ډولونو يا نوعو سره کېداي شي نېړدې اړیکې ونه لري نو په دې اساس تولید په منطقو کې نه مشخص کېږي .
هغه مېبوې چې په عنعنوي ډول تولید شوي د نوي مارکېټ لپاره مناسبي نه دي . یو خه محلې نوعې په تجارتی قوريو کې تکثیر کېږي او په نوې کرونده کې استعمالېږي . بعضې نوعې يې عبارت دي له مبزي ، رونزې يا ګروسې چې پدې کې کم تر کمه خلور ارشي اړیکې لرونکې ګروپونه موجود دي .

هسپانیه:

په هسپانیه کې انار معمولاً په الیکنټ او مورسیا ولایتونو کې چې په سوپل ختیزې هسپانیه کې موقعیعت لري کرل کېږي چې د اورپي د بادونو تودو خه معمولاً د ۴۰ ساتني گراد خخه زیاتیرې. د انواعو خصوصیات د ډولونو تر منځ په لوره کچه بدليدونکې دی. په عمومې ډول د Mollar de Elche نوعه په کې زیاته کرل کېږي. روجا (Roja) او (valenciana) اضافه ډولونه دی. د Valenciana نوعی بهرنۍ برخه د Moller نوعی په نسبت روښانه ده ولې داخلی برخه یې پیکه او زیاته خوره نه ده. اوس مهال د نسل ګیري د پروګرامونو په واسطه نوي انواع معرفي شوي دي تر خو چې تجارتی محصولات اصلاح شي.

ایران:

هغه خوبې انواع چې په تازه ډول په ایران کې استعمالېږي عبارت دي له علق شیرین ، بې ھسته ، سیاه ، آغا محمد علی شیرین ، ملاسي شیرین ، ملاسي ترش او داسي نورو خخه .
نيله بوتي او زينتي نوعي :

عبارت دي له علق ترش ، تا بستانی او پوست سفيد ترش خخه .

ایتالیا خصوصاً سیسلی: هغه انواع چې په دغه هپوادونو کې کرل کېږي په لاندې ډول دي رګانا ، درکلمو تو ، پروفیتا ، سیلیننت ، نیرانا او ډنت های کا والو .

هند په دغه هپواد کې معمولاً ړومبیتوب غوبنینو او د بې زړو جوس لرونکو نوعو ته ورکړل شوی دي . هغه نوعي چې نرم زړو ته ورته وي د بې زړو په ډله کې صنف بندي شوي دي لکه بې دانه ، قندهاري ، آلندي ، ودکې ، دولکا ، کابل ، مسقط ریله ، پیپر شیل ، پونا ، هسپانوي ربی ، ویلوډ او مسقط وائتې. که خه هم د انارو د ډولونو د کر په اړه په منځني ختیخ او اسیا کې محدود معلومات وجود لري خو ټینې ډولونه یې د تجارتی اهمېت له مخې په لاندې ډول لیست شوي .

عراق: احمر، اسود او حلوا

سعودي عرب : منگولاني .

اسرائيل یهودي برخه : ماليسي او راس ايل بغل .

د انارو نسل ګیري : د تجارتی نوعو انتخاب .

د مېوو په اړه مهم مشخصات :

- غوره جنسیت لرونکې مېوو : پدي کې د مېوې اندازه او شکل ، د پوټکې او زړي رنګ ، جوس درلودل او د بوري اجزا او همدارنګه د تیزابو خوند موجود دي . د انواعو د خصوصیاتو تر منځ لوی توپير شتون لري چې کېداي شي دا د کرنيز چاپيریال او د راټولولو د نيتې په واسطه په پراخه کچه متاثره شي . د مېوې د اندازې يا د پوټکې د سور رنګي او

همدارنگه د مېوې د داخلي جورښت تر منځ باشباته اړیکې وجود نه لري په نسبې ډول زيات جوس د غتني مېوې خخه ډير مطلوب دي.

- د نرموزو (دانو) شتوالي: نرم زړي (نرمې داني)، يا د زړو نه موجوديت یو په زړه پوري اقتصادي خاصيت دي چې د مېوې د استعمال جنسیت اصلاح کوي. د انارو زیاتره انواع يا حالتونه ددي خاصيت (زړو نرموالی) خخه تر زیاتي اندازي مختلف دي. د سخت زړو جورښت کېدای شي چې د نرم زړو ډولونو يا نوعو د ګرده افشارني په واسطه متاثره کېږي.
- د مېوې مقاومت د چاود ډډو په وړاندې: دا کار زیاتره د آب و هوا، د باغ د ادارې خصوصاً او بو درژیم او د او به خور د مهال ويشه پوري اړه لري او د پورته عواملو په واسطه متاثره کېږي.
- د مېوې مقاومت د سورې کوونکو حشرو په وړاندې: د Butterfly او Moth مختلفې لراواوي د انارو پیژندل شوي حشرات دي چې انارو ته د پام وړ زیان اروي. په عمومي توګه تیزاب لرونکې مېوې د خوبو مېوو په نسبت د کم زیان سره مخ کېږي.
- د حاصلاتو له راټولولو خخه وروسته د بنې کېفيت درلودل په زیاتره هیوادونو کې د انارو ذخیره کول او انتقالول مروج دي. د حاصلاتو د غوره جنسیت ساتل او د مېوې مقاومت د حاصلاتو د ساتلو يا ذخیره کولو په زړه پوري خصوصیات دي.

د انارو د کرلو لپاره کومو شیانو ته اړتیا ده؟

تودو خه:

د انارو انواع په نيمه تودو سیمو کې چې معتدله تودو خه لري بنې حاصل ورکوي او په طبعي توګه په هغو سیمو کې چې ژمي يې سور او اوړي يې تود وي بنې توافق کوي. انار د منفي یوولس ساتي ګراد (11C) خخه په تېتیه تودو خه کې تر ډېره حده زیانمن کېدای شي.

د انارو بوتی لوړۍ پانې او وروسته غوتی کوي او د لوړۍ پانې خخه تر غوتی کولو پوري د يخ وهنې په وړاندې حساس دي

د انارو نیالګي نيمه وچ اقلیم خوبنوي او د وچکالې په مقابل کې ډير زیات مقاوم دي. انار په پوره لمريز موسم کې بنې حاصل ورکوي. د انارو پوټکي چې د يخ وهنې او د لمرد سوزيدو له امله زیانمن شوي وي د سپین رنګ په واسطه د رنګولو له لاري کولائي شو چې د تودو خي د تغیر يعني د يخو شپو او تودو ورڅو په جريان کې يې زيان راکم کړو.

خاوره:

بيدون د الکلي او مالګينو خاورو خخه انار په زیاترو خاورو کې کرل کېږي. همدارنگه انار په کمو الکلي خاورو کې چې pH يې ۷,۵ ته رسپېږي مقاومت لري خو ولې کمې تیزابي خاوري چې pH يې د ۲,۵-۵,۵ پوري وي د انارو لپاره په زړه پوري خاورې دی. انار په زورو او درندو ګډو خاورو کې بنې

حاصل ورکوي مګر منځنۍ درنې خاورې هم د قبول وړ دي په هغه صورت کې چې بنه ذهکشي شوې وي.

انار د یو مخیز او به خور په مقابل کې مقاومت لري که خه هم انار معمولاً په مني کې زیات او به کېږي ترڅو د مېوې په سایز کې زیاتوالی راشي ولې په ژمي کې د حاصل ټولولو په وخت کې بايد او به نشي ځکه چې په پسربالی کې د زیاتي ودي باعث گرئي. په ژورو خاورو کې انار بايد په مايلو ځایونو کې وکړل شي ترڅو په خاوره کې د هوا جريان او د انارو تولید اصلاح شي. د انارو د کر لپاره سپکې او شګلنې خاورې هم استعماليداي شي خو په دې شرط چې باغ باید بنه او به شي.

۳. په افغانستان کې انار په کومو ځایونو او کوم ډولونه يې کړل کېږي؟

د قندھار ولايت انار په تاریخي لحاظ د غوره کېفيت د انارو په توګه پیژندل کېږي. د انارو زیاتره باغونه يې د ارغنداب د سیند په اوږدو کې واقع دي. په قندھار ولايت کې د انارو ګلنۍ حاصل تقریباً ۲۰۰۰ مترک ټنو پورې رسی او اساسی نوعه يې قندھاري ده. په تکاب ولايت کې اساسی نوعه بیدانه ده او ګلنۍ حاصل يې تقریباً ۴۰۰۰ مترک ټنه دي. د افغانستان په نورو ځایونو کې هم په کم مقدار انار تولیدېږي. لوړوالی د انارو د تولید په وړاندې يو خنډ دی. په تنګه هار ولايت کې بیدانه انار په ۱۰۰۰ مترو یا لدې څخه پورته اارتفاع کې او قندھاري د ۵۵۰-۱۰۰۰ مترو په لوړوالی کې تولیدېږي.

۴. د باغ پلان ګوزاري:

د ډول يا نوعې غوره کول
يو بزګر باید کومه نوعه وکري او ولې ؟

معمولاد غوره ډولونو په پیژندلو کې لاندې مشخصات استعمالېږي:

- د انارو هغه ډولونه چې ګلابي او سره ګلان لري عام، په زړه پوري او تجارتی ډولونه بلل کېږي.

- سورېخن رنګ لرونکې مېوه زیات تروشوالي ته مېلان لري.

- سپین بخن رنګ لرونکې مېوه زیات خوبوالی ته مېلان لري.

- مېوه باید په ونه کې په یو وخت کې پخه شي ترڅو په یو وخت کې دسته بندې شي او په مېوه کې کم چاودونه رامنځته شي.

- غتیه مپوه: که خه هم کوچنی مپوی ژر پخیبی، خود غتیو مپوو لپاره په بازار کې تقاضا زیاته او هم نرخ بې تر نورو بنې وي.
- د بنې ذخیره کېدو او انتقال ئانگکتیاوی ولري.
- د زیاتو زرو په نسبت باید زیاته غوبنینه برخه ولري ھکه چې کوچنیو او نرموزرو ته ترجیح ورکول کېبی.
- ئانی القاح باید ولري.

ئانی القاح لرونکی انار (Self Compatibility):

د انارو زیاتره انواع ئانی القاح لري او د Pollinizer خخه پرته مپوه نیسي ولی د مپوی نیونه بې د Pollinizer سره اصلاح کېدای شي. که چېرې تاسی په شک کې یاست نو کولاي شي چې دوه ياله دوو خخه زیاتي نوعی وکرئ تر خو خپلمنئی غیر ئانی القاح صورت ونبسی چې د نومورپی عمل له لارې بنې تولید لاسته راخی.

زیاتوالى یا تکثیر (Propagation):

انار کېدای شي چې د نرم او کلکو لرگو د قلموا او یا هم د تخم د لارې تکثیر شي. د نرمولرگیو قلمې چې د وده ییز فصل په اخر کې رامنخته شوي کېدای شي چې د قوری په بسترونو یا شنو خونو کې ریبىپی ویاسی مگر دا د زیاتوالى یا تکثیر معیاري مبتود نه دی.

تخمونه په اسانى سره تیغه کوي پرته له دې چې د استراحت حالت ته لارې شي. مگر ونې په تجارتی ډول د تخمونو د تیغونو په واسطه نه کرل کېبی ھکه چې په نومورو نیالگیو کې چې د تخمونو په واسطه تکثیرېرې د مخکېنى نوعی یا ډول خواص شتون نه لري.

د تخمونو خخه په لاس راغليو نیالگیو مپوی د مختلفو خواصو لرونکې وي د بیلگی په ډول غتیه مپوه په وړه مپوه جوس لرونکې په کم جوس لرونکې، پخه سره یا ګلابي رنګه په سپینه او همدارنګه خوبه مپوه په تروشه مپوه بدليېرې. نیالگی په اسانى سره د کلکو لرگیو د قلمو په واسطه تکثیرېرې چې د نومورو قلمو او بډوالى باید د ۱۵ - ۲۰ ساتي مترو او پندوالى یې د پنسیل یا له دې خخه لوی وي. قلمې باید د تير کال د فصل د ډنډر کو خخه چې د ګل غوتې (Bud) او پانی ولري واخیستل شي او یا هم نمو یا وده کوونکې لښتې د استراحت د مرحلې په اخر وخت کې مخکې لدی چې پانی یا ګلان وغوروي (فروري یا مارچ) کې واخیستل شي او په تعقیم شوي خاوره کې دی عمودي کېښوو دل شي. په شنه خونه کې دی پورتنۍ زخه بهر طرف ته پریښوو دل شي او یا هم مستقیماً دی د قوری په بسترونو کې وکرل شي.

د انارو قلمې په اسانى سره ریبىپی کوي او په زړه پوري کلونونه (Clone) ورڅه په لاس راخې. قلمې کېدای شي چې د قوریو په قطارونو کې د یو یا دوه کلونو لپاره پریښوو دل شي. په اصلې ھای کې د کرلو خخه مخکې د قوری په بستركې د قلمو یو کال پاتي کېدل کفایت کوي. کله چې قلمې د قوری

د بستر خخه انتقالیپې نو نازکې رینبی لري که چېرىي محفوظ وسائل شي بنه وده کوي. په عمومې ډول د انارو تکشیر د بناخ پیوند په وسیله کامپابه نه دي.

د موقعیت غوره کول او تیارول:

تولید د ونې په اندازې، قوت او د حاصل په توان پوري اړه لري.
د مېوو په تولیدنکو سیمو کې د ونې د اندازې محدودونکې عوامل په لاندې ډول دي.
• اقلیم:

- خصوصا په کافي اندازه د باراني يا داوبخور د ابو نشتولي او يا يخ ونهنې په هغه سیمو کې چې د ژمي تودو خه يې (۱۵-۵) د رجې د ساتني ګراد وي.
کچېرىي يخ ونهنې مخکې د پسلې خخه يا د غورپیدلو په دوران کې رامنځ ته شي نو کبدای شي چې
فصل له منځه ولارې شي.
- خاوره په ژوره او بنیازه خاوره کې د کمزورې خاورې په پرتلې وده بنه وي او محدوده نه وي.
- حاصل خیزې: د بنه تولید د لاسته راولو په خاطر باید سري تطبیق شي.

د سیمې (موقعیت) غوره کول:

د انارو د کرلو لپاره ژوري او بنه زهکشي شوبشگلې لوم خاورې چې بنه رطوبت (لندې بل) او د غذايی مواد د درلودلو ظرفیت ولري تر تولو غوره خاورې دی. انار باید په ما لګینو (Saline) خاورو کې ونه کړل شي. په پوره ډول د لمربنا تقریبا د ټولی ورځي په اوږدو کې ضروري ۵۵.
هغه ونې چې د ورځي په اوږدو کې کم تر کمه ۲-۸ ساعتو پوري د لمربنا تر لاسه نکړي نو اوږدي
نرۍ خانګې تولیدوی چې د لبرو ګلانو او مېوو درلودونکې وي. د خاورې د داخلې زهکشي د معلومولو لپاره یوه ساده ازموننه تر سره کوو تر خو وکتل شي چې آیا تاسود مېوه دارو ونو لپاره مناسب خای غوره کړي؟

د یو متر ژوروالي په اندازه یو تنګ سوری وکنی او د اوبو خخه یې ډک کړئ. که چېرىي او به په څلورو یشتولو ساعتو کې له منځه ولارې نو تاسي به د مېوه دارو او مغز لرونکو ونو په کرلو کې هیڅ ستونزه ونه لري. او کچېرىي او به په ۴۸ ساعتو کې له منځه ولارې نو خاوره د منلو وړ د ولې خه ناخه ستونزې رامنځ ته کوي او که چېرىي او به وروسته د ۴۸ ساعتونو خخه په سورې کې موجودې وي نو د مېوه دارو او مغز لرونکو ونو پر خای سبزیجات او ګلان وکړئ.

له يخ ونهنې خخه ساتنه:

د پانې د ټوکېدو، د ګل د غوریدنې او د مېوې دخوانې په مرحله کې د يخ ونهنې د خطر د کمولو په خاطر د باغ پلان جوړونه:

هغه ونې چې په ازادو ساحو کې کرل شوي او ياخو بادونو ته مخامنځي د ټير احتمال لري چې د يخ وهلو زیان وزغمي . تیتی ساحي سره او يخه هوا راټولوی نو په تیتیو ساحو کې د کرلو خخه ئان وژغوري . د جورې بتونو (ودانيو) يا دیوالونو سره نېړدې په تیره بیا چې سوېل لويدیع معرض ولري د ونو کرنه د هغوي سره نېړدې د هغوي د جذب شوي حرارت خخه ګټه اخلي .

- په تیتیو ساحو کې چې شاوخوا غونډي يا شيلی وي يخني راټولوی نو بايد چې ونې ونه کرل شي .
- دا یقيني کړئ چې ټمکه کلكه ، مرطوبه او د لمربنا ته مخامنځ ده .
- شمال ته مخامنځ اړخ کې ونې وکړئ ترڅو غورې دنه وروسته رامنځ ته شي .

د صحت مندو او روغۇ ونو ساتل د يخني د زيان د کمولو غوره لاره ده هغه تربیتي لاري استعمال کړئ چې په ژمي کې خوب(Dormancy) وساتي .

دا طریقې د دوبې يا مني په اخرا کې د سرې د نه ورکولو او بناسخه بری خخه عبارت دي . غښتلي او قوي ونې امكان لري چې د يخ وهنې خخه وروسته روغې شي او کمزوري ونې چې ناروغي ، د حشرات تو زيان او غذايي نيمګړتیاوي لري بناسي چې د شدید زيان سره مخ شي او په تدریجي ډول بيرته روغې شي . وابسه ، هرزه ګیاه ګانې او خزلي د ورئي په جريان کې خاورې ته د حرارت د نتوتلو مخه نيسې . نو پدې ډول د شپې د پريښو دلو لپاره لبه انژري ذخیره کېږي . د ونې شا او خوا تر خپلې وسې پوري د خزلو ، هرزه ګیاوو او ټمکي پتونکو نباتاتو خخه پاکه وساتئ . په باځ کې د پونسوونکي فصل د کرلو خخه ئان وساتئ او ياخو هغه لارښوونې چې د پونسوونکي فصل تر عنوان لاندې راغلي تعقیب کړئ .

د خاورې تيارول ، سمون او سره ورکول :

د کرلو خخه مخکې خاوره د قلبه کولو او يوم ارولو پواسطه په بشپړ ډول تياره کړئ او د کرلو خخه مخکې ټولي ګیاوي ، يو ځایي شوي چونه ، عضوي مواد لکه پوره خوسا شوي سره يا کمپوست د خاورې خخه د ۲۰-۲۵ ساتي مترو پوري لري کړئ . که چېري PH د ۷ خخه بنکته وي چونه په نهه متر مربع ساحه کې د ۴,۵ کېللو ګرامو په اندازه تطبيق کړئ . له قوريې خخه د نیالګیو له رايسټلود مخه خاوره تياره کړئ . انار معمولاً د ډیرو غذايي موادو کمنېت نه بنې ، نايتروجن (N) د حاصلخیزې په اندازه ، وده ، حاصل او د انارو په کېفيت د نورو نباتاتو په نسبت ډير تاثير لري . د نايتروجن مناسبه اندازه د ودي د بنې کولو او نوي کېنول شوو نیالګیو د پرمختګ لپاره ضروري ده .

د کرلو خخه مخکې د سرې ورکول : Pre-planting Fertilization

کمپوست ، خيواني سره او شنه سره کېداي شي چې تر یو متر ژوروالي پوري وکارول شي . د نیالګي د کېنولو پر مهال د نیالګي سورې ته بايد ذکر شوي سرې علاوه نشي بلکه د نیالګیو کېنولو خخه وړاندې بايد استعمال شي ترڅو خوسا کېدنه مخکې تر نیالګیو کېنولو رامنځته شي که نه نو د ریښو خوسا کېدل رامنځته کېږي . د نايتروجن عضوي منابع لکه یوریا بايد په ژمي يا پسرلي کې

تطبیق شی ترڅو تجزیه کېدل او د غذايی موادو خوشی کېدل او پرینسپول پروخت ترسره شي. که چېري نایتروجن تطبیق کېږي نو باید د ۲۰-۵۵ کېلوجرامو پوري په یوه هكتارکې باید تطبیق شي.

د ګیاوو له منځه ورل :

ډیرې ګیاوې د انارو د نویو نیالګیو سره په کلکه سیالي کوي باید مخکې د نیالګیو له کېنولو خخه د منځه لارې شي.

د نیالګیو کېنولو ډیزاین یا Planting design :

د انارو نیالګی د ونو او قطارونو په منځ کې د ۳-۴ او ان د ۷-۲ مترو فاصله کې کېنول کېږي چې نومورې فاصله د باغ په اتخاب (ونې یا نیالګی)، د باغ قوت (د خاوری کېفیت، په کافې ډول د ابوا موجودیت، نوعې او تعذیب پوري اړه لري).

که چېرته Cross-pollination ته ارتیا وي نو د Pollinizer تعداد باید چې د انارو د نوعې د تعداد سره برابر وي. که چېرته د گردہ افشاراني Pollinizer مېوہ د کمزوري کېفیت درلودونکې وي نو یو Pollinizer د نهه اصلی مېوہ ورکونکې ونو په مقابل کې وکړئ چې فاصله یې په عادلانه ډول ترتیب شوي وي. د ډیر موثر ډیزاین 3×3 متر مربع کې د نهه 9 ونو لپاره دی چې د مرکز ونه گردہ ورکونکې (Pollinizer) وي. د نېړدې فاصلې پایلې ممکن وړې ونې وي او یا که ونې ډیرې غتیرې یو پر بل سیوري کوي چې په پایله کې د مېوې حاصل کمېږي. د انارو ونې ته که بنې او به او بشه سره ورکړل شي تر 9 مترو پوري لوړېږي. که چېري اجازه ورکړل شي چې وده وکړي لړه مېوہ به تولید کړي. د انارو د ونو بناخونو قطر کم تر کمه تر 5 مترو پوري وده کوي. د انارو ونې په کافې فاصله کې کېنوي ترڅو ډیرې سیالي مخه ونېول شي. د ونو قطار د شمال خخه د جنوب په لور جوړ کړئ چې پدې سره به ریا مېوو ته مخامنځ شي.

ستاسو ونو ته بنې یا شکل ورکول :

انار په طبی ډول دخونو یاخو نیالګیو په درلودلو سره روزل کېږي که خه هم انارد ونو په خيرکرل کېږي. په عمومي توګه د ګلدان په بنې Vase-shaped او یا هم د منځ خالي سیستم Open center په واسطه روزل کېږي ترڅو د چتری تولو برخو ته په کافې اندازه ریا ورسیږي ترڅو د ګل غوټې جوړې شي او د بنې کېفیت مېوہ تولید شي.

که چېري انارد بوټي په بنې وکرل شي. معمولاً $3-5$ پوري ساقې د ودي په منظور پرینسپول کېږي. که چېري انار په ګن شکل وکرل شي نو د مېوې د کم تولید باعث ګرئي خو بر عکس د ونو په بنې چې د لمد ریا خخه استفاده کوي د زیاتې مېوې د تولید باعث ګرئي. په یو ګن باغ کې د مېوې تولید کم وي او فقط د ونې په پورتنې برخه کې مېوې تولید ډېږي، مېوې کم رنګه وي او د پاشونکو موادو تطبیق مناسب نه برینسي.

د نوعي د پوره اندازې لويوالی لپاره په زره پوري فاصله 6×5 متره ده همدارنگه د يو منځني او تېيت قد لرونکې نوعي د کرلو لپاره مناسبه فاصله 5×3 متره ۵. نوي قوي بناخونه چې د تني بهر خواته رابنكاره کېږي بايد په لاس لري شي دا په هغه صورت کې چې د نوي فصل په جريان کې رابنكاره شي ټکه چې زيات حاصل نه ورکوي او د رينا د داخليدو مخه نيسې خو که چېري ونه د عمر په لحاظي د تولید د کموالي په اساس نويو بناخونو ته ضرورت لري نوبайд د یو ساقې پر سر یو بناخ پرېښو دل شي تر خواړه لرګي بیا نوي شي چې ددي عمل په واسطه به تنه د ۳-۲ کلونو په جريان کې په مېوه تولیدونکې تني بدله شي . هغه باغ چې په کې خلک پېدل يا پياده ګرئي بايد لوړوالی یې د ۳-۵ مترو په اندازه وساتل شي ولی پداسي باغ کې چې د مېوه تولولو په وخت کې پکې زينې ته اړتیا ليدل کېږي يعني مېوه یې جګه وي بايد لوړوالی یې د ۵m نه زيات نه وي .

که چېري باغ قوي نه وي نوبайд د ونو لوړوالی د ۳-۵m نه پورته پري نښو دل شي ټکه چې د باغ ساحه به ډکه نه وي او د کم تولید په وجه به ځمکه ضایع شوي وي . ونې د ودي او دباره تولید لپاره محدودې سرچښې او منابع لري ، که چېري ټولې سرچښې يا منابع د بدني ودې لپاره استعمال شي چې غتې ونې په لاس راشي نود مېوه د تولید لپاره به هیڅ سرچښې يا منابع موجودې نه وي . غتې ونې ډيره مېوه نه تولیدوي .

٥. د باغ جورول:

د قوريي وني او دهفي کرل:

کله چې د مېوي وني له قوريي خخه رارسيپري سم دلاسه د ونو بنډلونه خلاص کړئ تر خو زيان وپلټيل شي او د ونو عمومې حالت و خېړل شي. دا باوري کړئ چې دونو ريبنې وچې نه شي. د ډيرو مېوه لرونکو ونو ريبنې کله چې د قوريي خخه رائحي لوڅي او خاوره ورپوري نه وي نبنتي. او هغه مهال چې تاسي یې کرلو ته چمتو نه ياست نود ونوريشي په خټو سره وپونې.

Hell in پدي مانا چې تاسي یوه ژوره کنده وباسئ چې د وني ريبنې او يا د ونو بنډل په هغې کې (په مرطوبه خاوره کې) تر کرلو پوري پت کړئ.

په لوښو کې بايد نیالګي تر هغې پريښو دل شي تر خو ئمکه نه وي تياره شوي. او همدارنګه د لوښي خاوره باپد وکتل شي چې پوره وچه شوي نه وي. مخکې لدی چې په لوښي کې د کرل شوي نیالګي ريبنې ماتي شي بايد د ريبنې یې جدا شي.

کله چې ئمکه یخ نه وي وھلي نیالګي وکړي. ددي کار له ترسره کولو مو بايد چې هدف په لومړنيو دوه يا دري کلونو کې یوازې د یوې قوي وني ته چې بنه شکل ولري وده ورکول وي. د انار ونوتله لړه او یا هیڅ تريننګ یعنی روزنه نه ورکول کېږي بي له دی چې د نیالګي د کرلو پر مهال دنیالګي سر پرې شي او تېتيو سرونو ته وده ورکول شي. همدارنګه دا هم د سمون وړ دي چې وني ته اجازه ورکول شي تر خو د ۳،۱-۲ مترو پوري خانګي وده وکړي او په تېتوخانګوکې دمېوو او چمکې دتماس خخه مخنيوي وشي.

کله او خنکه وکرل شي:

هغه مهال چې په لوښي کې کرل شوي نیالګي په خاوره کې کرل کېږي نو بايد کنده ورته د لوښي د اندازي په نسبت تقریباً دوه چنده پراخه او معمولي زياته ژوره وکېندل شي.

کندي ته بايد سره علاوه نه شي او یا هم د بوټي د کرلو سره سم بايد سره کندي ته اضافه نشي. مخکې له دې چې نیالګي سره جذب کړاي شي د باغ په خاوره کې د ودي لپاره وخت ته اړتیا لري د کندي په منځ کې د خاوري یوه توبې (Mound) جوړه کړئ او د ريبنې پنډوسکې په کې خای پر ئای کړئ. په کوم ژوروالي چې نیالګي په لوښي کې وه په هم هغه ژوروالي یا لدی لړ زيات بايد د ريبنې پنډوسکې د باغ په خاوره کې خای پر ئای شي.

د کندي په منځ کې توبې یا لورې برخې (Mound) ته خاوره اضافه کړئ او په کراره یې و تېپوئ تر هغې پوري چې د نیالګي خاوره د چمکې سره برابره شي. کندي ته بايد هیڅ ډول مواد لکه سره یا کمپوست اضافه نشي.

د لوښي خخه نیالګي ډير په اختیاط سره لري کړئ. که چېږي په لوښي کې د کرل شوي نیالګي ريبنې په بیخ کې غیر منظم او یو په بل کې نتونې وي بايد په هغه ئای کې قطع شي چېرته چې غیر منظم یا تاو راتاو شوي وي او که چېږي ريبنې تاو راتاو شوي وي کولای شو چې جدا یې کړو او یا یې قطع کړو.

که چېري د رینبو پندوسکه کلکه غښتلي وي نو باید د چاقو په واسطه له خوارخونو خخه ووهل شي تر خود رینبو خاوره سسته شي . انار باید همغه اندازه چې په لوښو کې وو يا لدی لوړو وکړل شي . کله چې نیالګي په کنده کې کړل کېږي د رینبو پندوسکي ګرد چاپيري باید خاوره واچول شي او په احتیاط سره کلک وټپول شي . کندي ته دومره خاوره باید اضافه شي چې د ځمکې د سطحي سره برابره يا لړه لوړه پاتي شي او لدی وروسته يې په بشپړ ډول او به کړئ تر خو په خاوره کې د هوا کڅورې له منځه لارې شي او که چېري نیالګي يې بي ځایه شي باید بيرته خپل حالت ته روړل شي او نوره خاوره ورسره اضافه شي .

که چېري د نیالګي رینبي لوخي وي نو باید په مناسبه اندازه ورته کنده وویستل شي تر خو په کې د رینبو سیستم ځای پر ځای شي . کندي يا سورې ته باید نور اضافي مواد لکه سره او کمپوست علاوه نشي او نیالګي باید د ځمکې د سطحي سره سم وکړل شي . زیانمنه رینبه باید د زیانمني شوي برخې خخه شاته پري شي . خاوره باید د دوباره ډکون لپاره وساتل شي . د کندي نه له راایستل شوي خاوره خخه باید تیږي ، وابنه او پاتي شونې لري شي او لوټي دي مېدې شي . او ګچېري کنده ژوره وي نو بهتر خبره داده چې نیالګي د ځمکې د سطحي سره سم په کنده کې ځای پر ځای شي او د دوباره ډکون لپاره استعمال

نیالګي د
سطحي
ځای پر ځای

دی خاوره
شي تر خو
ځمکې د
څخه لړ پورته
شي .

او به:

کله چې ونه کېنول شي بنه يې او به کړئ د وروستي خل لپاره د خاوري اصلې کربنه وګوري . که چېري ونه کېښني دا هغه وخت دی چې ونه بیا خپل درست حالت ته و خوؤل شي چې د خاوري سطحه د تنې په مقابل کې په عین حال پاتي شي په کومه سطحه کې چې نیالګي په لوښي کې وه . د یوی عمومې قاعدي په شکل ، له دی وروسته چې خاوره نشتست و کړي نو لوړۍ باید ترینه غټه رینبه قطعه شي . د نوي کېنول شوي ونې د اوښو کولو لپاره ډنډوکي جوړ کړئ او دا یقيني کړئ چې او به د نیالګي د تنې نه لري شي . ډنډوکي باید د نیالګي د کېنولود کندي څخه لړ پراخه وي . ددي لپاره چې ټولو رینبو ته او به ورسېږي ، د رینبو حجم په نسبې ډول خصوصاً په لوړۍ وده ایز فصل کې محدوده ساحه اشغالوي نو په وار وار او به کولو ته ممکن اړتیا وي تر هغه چې رینبي ځای په ځای ګېږي ، ډنډوکي يو وار يا دوه واره له ګرم اوښو ډک کړئ او کله چې یخني او يا باران وي دا کاره ټرڅلې کم کړئ . په لوښي کې د لوښي شوي ونې او يا د لوڅو رینبو ونې د رینبو پندوسکي باید د اوښو پواسطه لوندشي څکه چې دوي د خپلې شا او خوا خاوري څخه تر کومه چې پکې دوي وده کوي او به نه شي ترلاسه کولاني ، په ژمې کې ډنډوکي هوار کړئ . تر خو ونه د باران په ټولو شویو اوښوکي ونه درېږي . د ونې د تنې

په یو مترکې ځمکه باید د وښو هرزه ګیاوو او داسی نورو څخه چې د ونې سره سیالی کوي پاکه وساتل شي.

د ۷,۵ څخه تر ۱۵ ساتي مترو پوري ضخيمې خزلې لکه د لرگې توپي او یا د وښو توپي د هرزه ګیاوو په کنترول او د رطوبت په ساتنه کې مرسته کوي. دا خزلې باید د تني څخه ترڅو ساتي مترو پوري لري وساتل شي ترڅو د تاج خرابیدل (Crown Rot) د پیښیدلو رامنځته کېدل کم کړي او هم د حشراتو د پنهیدلو ځایونه له منځه لار شي.

که ارتیا وي ستنه ورکړئ :

تر هغې چې ونه کړه شوې نه وي ستني ته ارتیا نه لري. که چبرته ستنتو ته ارتیا وي نود ونې په مقابل لوري کې د همېشني باد په مقابل کې باید عمودا ځای په ځای شي. ستنه په خاوره کې دومره تباسۍ چې د ستني سريو خواينچه د تېټ ترينې اصلې ځانګې څخه بنکته وي. کوب شوې ځای باید له غوټي تقریباً ۱۵ ساتي متره په اندازه لوري وي یعنې $\frac{2}{3}$ یا $\frac{1}{2}$ د ونې پورته برخه وي. ددي لپاره چې د غوټو پواسطه د ونې د پوستکې له خرابیدو څخه مخنيوي وشي د رېړ د توپو څخه ګټه واخلي. دونې شا او خوابه وترې او هريود ستني سره ونبيلوئ؛ غوټي باید سستي وي، ترڅو ونه وکولاي شي وڅو خيږي او د ونې تنه غټه او وده وکړي.

د کېنولو پر مهال د لمړ له سوځيدلو څخه ساتنه:

د نوي کېنول شوې ونې پوټکې په ډيره اسانې د زيات لمړ پواسطه زيانمنډلاي شي. کله چې زخمې شي نو په ډيره اساتييا د سورې کوونکو حشراتو تر حملې لاندي راخي. د ونې د کېنولو څخه وروسته د لمړ سوځولو د مخنيوي په خاطرد ونې پوټکې په عاجل ډول په سپین رنګ چې په او بورقيق شوې وي د خاورې د سطحې څخه په ټوله تنه د بيدو غوټيو (Dormant bud) په شمول رنګ کړئ.

د نوي کېنول شوېو نیالګې روژل او بناخه بري :

د نیالګي له کرلو څخه وروسته نیالګي د 60-70 ساتي مترېه اندازه باید غوڅ شي او لدې وروسته دې له 3-5 پوري متناسب اصلې شاخونو ته وده ورکړل شي چې تېټ ترين بناخ باید د ځمکې نه لېټر لېډه د 20-25 ساتي مترو څخه تېټ نه وي.

بناخونه باید د ژمي د کر په تعقیب 3/5 برخې په او بدواли لنډ شي او د 2-3 پوري غوټي باید په هر بناخ کې پاتې شي. مراحمې ځانګې او بچګې باید له منځه یورل شي او د هر اساسې يا اصلې بناخ په سر باید دوه يا درې ځانګې پرېښودل شي.

که چېږي وغواړو چې په زړه پوري ونه لاس ته رواړو باید 3-5 پوري هغه ساقې غوره شي چې قوي او نورې ساقې باید له منځه یورل شي. په انارو کې لنډو او نیغونه بناخونو ته ترجیع ورکول کېږي ځکه چې دوي په اسانې سره نه کېږي.

او مېوه يې د لمرشیدو شعاوو ته مخامخ وي او همدارنګه د لمر سوزي دل د فصل په دوران کې وروسته کېږي . لمر ته ډيره مخامخ کېدنه د انارو د زړو يا دانو د په زړه پوري سور رنګ د له منځه تللو باعث گرئي.

د انارو تنه د ودي کولو تر خنګ په سپرنګ مانتده او منحنۍ ډول بدليې او د بوټي (Bush) ته ورته خواصو له امله په اسانې سره بچکې تولیدوي.

او د دې دواړو خصوصیاتو ترکېب څینې وختونه د تني سره نېډي کله کله د خاورو د سطحي خخه لاندي bulge (غونډه شکل) تشکېلوې . باید احتیاط وشي چې او به د Phytophthora د تولید دو باعث گرئي . په عام ډول باید پاملننه وشي چې تنه وچه وساتل شي .

ولي د انارو ونې بناخه بري کېږي؟

- تربیه کول يا "Training" یو قوي ساختمان ته وده او انکشاف ورکوي چې له ماتيدلو يې مخنيوی وشي او د دروند حاصل تکېه خنګه وکړي .
- تربیه کول څوانه ونه په لې عمرکې په حاصل راولي .

يو مهم هدف د ونې په تربیه کولو کې دادي چې د ونې تولی سرچښي د مېوه د تولید لپاره هم استعمالپېري نه یوازي د بدني ودي لپاره . تربیه کول د ونې د اساسې بناخه بري، د غتېي مېوه د لاس ته راولو او د حاصل او حشراتو د کنټرول لپاره بنسه بريښي . څوانې ونې د اصلې خانګو د جوړولو لپاره چې پراخه زاويې ولري بناخه بري کېږي خانګي چې بنې فاصلې ولري د ډير حاصل د تکېه کولو توانمندي بي له ماتيدلو لري . که چېري د انارو په زړه پوري نیالګي لاسته راول موهدافوي کولاي شو چې د ۳-۵ پوري ساقې چې یوشان فاصلې ولري باید پرېږدو . د زړو ونو بناخه بري د لاندي مقاصدو لپاره ترسره کېږي :

۱. د کمزوري کېفيت مېوه ورکونکې خانګي باید په هغه فصل کې چې وختي غورېدنه تشووقوي کمې او يا له منځه یورل شي او يا هم هغه خانګي چې ناوخته غورېږي او د کمزوري کېفيت مېوه تولیدوي باید لري شي .
۲. د خانګو ترمنځ د مناسبې فاصلې ساتل ترڅود رهنا او دواپاشې د موادو نفوذ ته اجازه ورکړل شي .
۳. د مطلوب شکل ، لوړوالې او پلنواли ساتل .

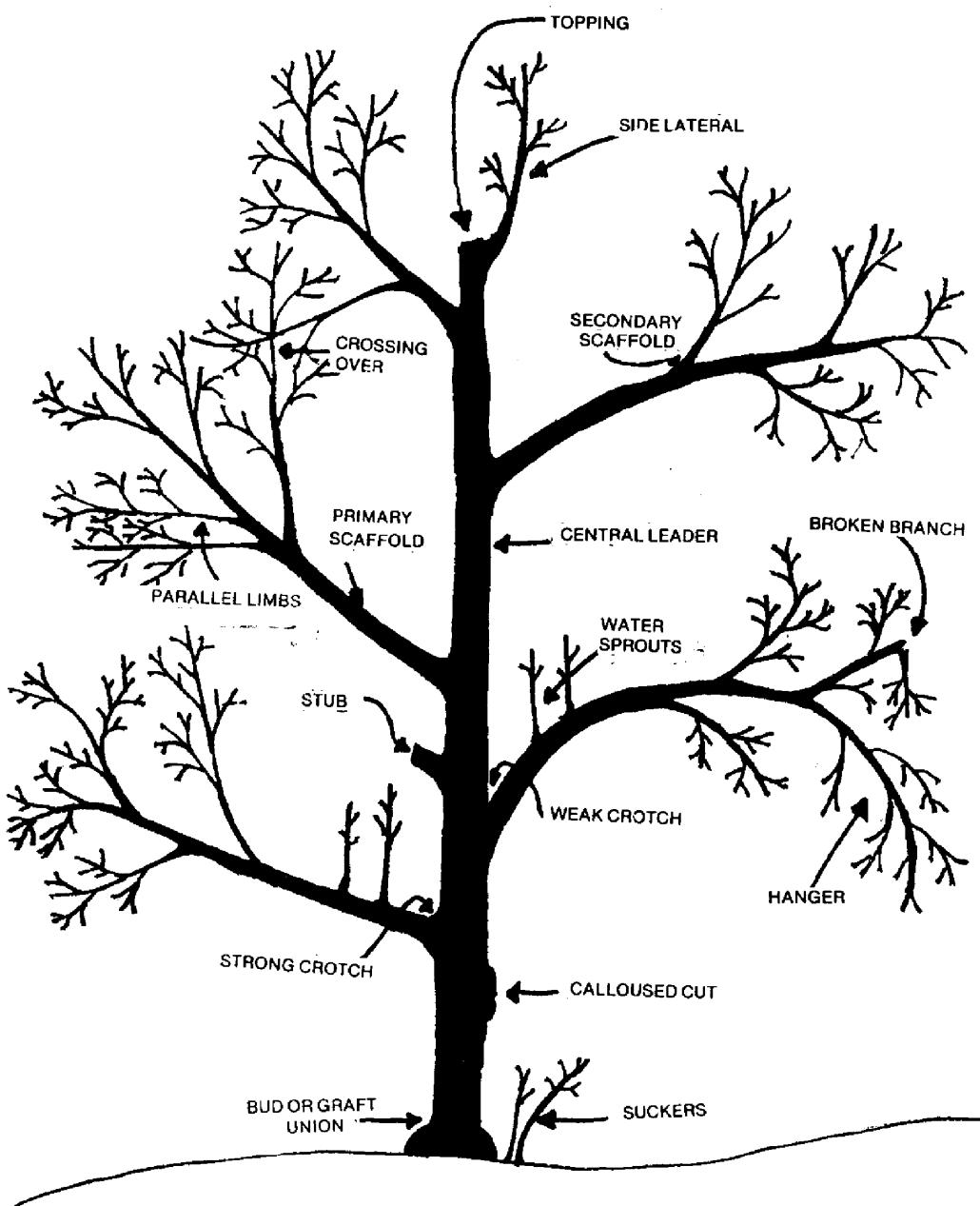
د انارو د ونې د بناخه بري عمومې دودونه :

- ونه د کېنولو په مهال شاخبرې کړئ ترڅو تنه د رېښو سره توازن پیدا کړي .
- څوانې ونې په سپک ډول شاخبرې کړئ .
- بالغې ونې درندې بناخه بري کړئ ، په تیره بیا هغه ونې چې لړه وده یې کړې وي قوي کېږي . د ونې چترئ (Canopy) باید خلاصه وساتل شي ترڅو د کلنۍ مېوه ورکونکې خانګي جوړي

- شي. په انارو کې مېوه معمولاد چترى نه بھر تشكىلىپېي چې پدي خاي کې د لمرنها زياته گتۇرە ده.
- هغه مھال چې د ژمې د لومړي وخت يخ او د مني تول خطرونه تير شي بناخه بري وکړئ خود پوره غورپىدنې خخه د مخه چې د زخمې کېدلو او ناروغيو خطر کم وي. ئىكەن چې د انارو ونه ژرغورپېي او په پايله کې تول او يا ډير ګلان او خوانى مېوې په وار وار يخ وژنى.
  - كله چې لږ او يا هیڅ حاصل نه وي درنده بناخه بري وکړئ.
  - د وني لوړه برخه د وني د تىتىي برخې په نسبت درنده بناخه بري کړئ ئىكەن چې په سرکې ډيره بدئي وده منځ ته رائي.
  - بنې بناخبرې شوي خانګي ترپايه په بالغه ونه کې رنگړئ (Thin out) کړئ دا کار په پاتې خانګو کې د مېوې شکل غټ او کېفت يې بنه کوي.
  - بناخه بري لوړوالى كنترولوي چې په نتیجه کې يې حاصل په اسانې سره راټولپېي او د وني مېوې نیول برقراره ساتې (لوړي وني زياتي مېوې نه تولیدوي).

په لاندي انھور کي د ونې ساختمان او تشریح کتلاي شي

د مېوه داري ونې عمومي جوړښت

د روزني سیستمونه (Training System) : انار کبدای شي چې د یوې ونې په شکل (معمولًاً منځ خلاص یا د ګلدان د ساختمان په شکل) او یا هم د خو ساقو لرونکو ونې په شکل چې د ۳-۵ پوري ساقی ولري وکړل شي کوم چې د انارو طبعي مېلان دي. د ودی په لومړيو دوو کلونوکې بايد انار بناخه بري شي ترڅو وده وکړي او د ۳-۵ پوري اساسی بناخونه رامنځته شي، که خه هم نوموري ساقی د یو بوټي او یا که د اساسی بناخونه په شکل

وی چې یود بل سره مساوی فاصلې ولري او د یوي ساقې خخه یي وده کړي وي. د انار بوتي د بچګکيو د تولیدولو مېلان لري نو بايد نوموري بچګکي له منځه ولاړ شي ټکه چې بچګکي ودي ته تغیر ورکوي يعني ونه د مېوې نیونې پر ځای ودي خواته تشویقوي.

لومړۍ کال: په لومړۍ کال کې د کريه وخت کې د نیالګي پورته برخه غوڅيرې او په دوبې کې ورڅه بچګکي لري کېږي.

دوهم کال: په دوهم کال با قاعده بناخه بری او د بچګکي لري کول د استراحت په وروستيو کې شروع کېږي او همدارنګه اضافي بچګکي په اوري کې لري کېږي. د کر خخه وروسته د لومړۍ ژمې په دوران کې بناخونه ۱/۳ برخې بناخه بری کړئ. همدارنګه مزاحمه خانګي بايد لري شي او د ۳-۵ پوري بناخونه پاتې شي.

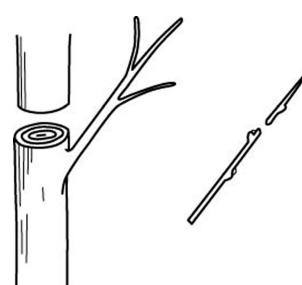
دریم کال او له هغې وروسته: ګلنۍ سپکه بناخه بری باغ مېوې نیونې ته تشویقوي. د انارو باغ دوامداره او زیاتې بناخه بری ته ارتیا نه لري. د ژمې په وروستې برخه کې مړې او زیانمنې خانګې او همدارنګه بچګکي بايد د لیدو سره سم له منځه یوړل شي. درنده بناخه بری د کم بار نیولو سبب کېږي

د بناخه بری ډولونه:

د سرپري کول (Heading Back) یا Thinning out (or رنګړې کول) کول (Heading Back) یا ډولونه دی. بناخه بری دوه اصلې ډولونه دی.

۱. د سرپري کول:

د سرپري کول هغه پري کول دي چې په هغه کې نیالګي یوې ستې، اړخیزی غوتې او یا وړې اړخې خانګي ته نېړدې پري کېږي. د قوي شاخبرې سره په تپا او د سرپري کول د پري کړل شوي ځای خخه لاندې د ګنې ودي سبب ګرئي.

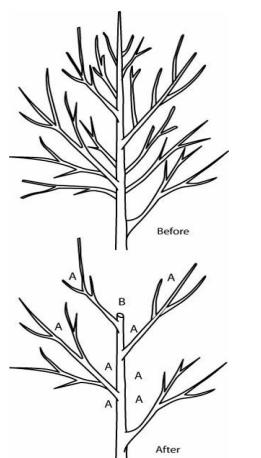

د ستې او اړخې خانګې پري کول

۲. رنګړې کول:

د هغه اړخیز شاخ رنګړې کول دي کوم چې په لاندې برخه کې وي چبرته چې د بل او بد بناخنه لندې وي او یا وړپورې نښتې وي. د ډیرو بناخونو لرونکي نبات رنګړې کولو ته تر بل هر بوتي نښه جوړ دی ټکه چې ډیر خلاصېږي او خپل د طبیعې ودي خاصیت ساتې او معمولاً یو واري قوي وده د پري شوي ځای خخه نه تولیدووي. د ونې خانګې یا پاني د ونې داخل خواته وده کوي ټکه چې د ونې چترې ته

ڇيره رنا تنوهئي . په استثنائي ڦول کله چې نياڭى تازه کرل ڪپري شاخبرى يى باید اکثرا د رنگري کولو پواسطه ترسره شي.

د B توري د سر پوي کول بنائي پداسي حال کې چي د
توري د يو اړخیزو خانګو رنگري کول بنائي.

په لومپري کال له کېنولو خخه ورورسته د انارو د ونو او به کول:

د انارو د او بواړتیا د ستروسود او بواړتیا سره یوشان والي لري یعنی په کال کي د ۱۴۰-۱۵۰ متر مکعب او بواړتیا لري. په هغه سيمو کي چي په وده ايز فصل کي په کافى اندازه باران ونه لري نو باید د انارو نياڭى ۱۰-۷ د ورخو په جريان کي او به شى او کچپري خاورى سپکي او یا درمپانه سپکي وی نو نياڭى زيات او به خورته اړتیا لري ولی په درندو خاورو کي کمو او بواړتیا ليدل ڪپري.

په کاليفورنيا، اسرايل او د اروپا په ځينو تولیدونکو ساحوکي د انارو با غونه ځيني وختونه په قطره یي او به خور یا د شيندونکي او به خور په شکل او به ڪپري.

کله چي نوي نياڭى کرل ڪپري نو باید د قطره یي او به خور یا د شيندونکي او به خور آلى نياڭيو ته نژدي ئاي پرخاي شى او یا هم دوه او به شيندونکي د یونياڭى په سراستعمالو و ترخود نياڭى د ريبنو ساحي ته په مساوى شکل او به ورسپري. کله چي نياڭى وده وکپري نو باید نياڭيو ترمنځ یو او بـ شـ يـنـدـونـكـيـ الـ تـهـ اـتـقـهـ اـلـ شـ

خو باید نوموري او به شيندونکي د ريبنو ټولو برخو ته او به ورسوی د لوخو ريبنو نوي کېنول شوي نياڭى د کېنولو خخه ورورسته که چپرته خاوره درنده وي او ونې د خوب په لاندہ موسم کې کېنول شوي وي د کرلو خخه ورورسته باید یو مخیزا به نه شي . معمولاً په خاوره کې د ريبنو د را پیدا کېدو لپاره کافي رطوبت موجود وي او په ډندونکي کې یو مخیزا او به کول په درنو خاورو کې د هوا خاليگاواي د منځه ورپي چې غيرهوازي (anaerobic) حالت منځ ته را وپي چې کولاي شي ونې د منځه یوسې.

که چپري خاوره رېگي، نرمه او وچه متینه وي او نياڭى په کې کرل شوي وي د ډندونکي په شکل او به کېداي شي. د کافي رطوبت د ډاډ من کولو لپاره خاوره باید په مکمل ڦول لمده وي مخکي له دي چې

ونه مراؤې شي د ډیرو او بود مخنيوي لپاره باید اضافي او به لري شي. متناوب لمدول او وچول د رینبو د دې اړتیا وړ اکسیجن ته اجازه ورکوي چې خاوری ته د تنه شي.
د ټوانو ونوا به کول د سري ورکولو په پرتله ډیر مهم دي. ټوانی ونې د رینبو یو محدود سیستم لري نو او به کول باید په وار وار تطبیق شي. د یوی عمومې قاعدي په خير که چېرته دوه او نې بې له ۲،۵ سانتي متره بارانه په نيو ګېنول شويو نیالګیو تیری شي نیالګی باید او به شي. او به کول د کلونو ګلونو لپاره ضرور دي او او به کول په لوړنې کال کې د ودی لپاره حیاتي ارزښت لري. ټوانی ونې په مني کې ډیر لږ او یا کله او بو ته اړتیا لري. په استثنائي ډول په ډیره شدیده وچکالي کې دا به ډیره بنه وي چې د خاوری رطوبت ته د وختي استراحت اجازه ورکړل شي تر خوپه مني کې د رطوبت کمولی تشویق شي. د یخني او یا باراني موسم د پیل خخه وړاندی د ډنډونکې شا او خوا خاوره لري کړي. د ټوانو ونود پاره دا ډیره بنه ده چې په او نې کې دوه واري او به شي او د مارچ او جون په مېاشتوکې مطلوبه اندازه رطوبت د خاوری په لوره طبقه کې چېرته چې رینې وي وساتل شي. خصوصاً د پانو د غتیدنۍ، غوریدنۍ او د مېوې د غتیدنۍ په لړ کې د خاوری ډول چې خنګه بنه خاوره کولاي شي او به وساتي تاثير کوي.

د ډیرو او بود عالیم : Symptoms of too much water

د پانو ژریدل چې غور ځېږي او د رینبو خوسا کېدل.

د ډیرو لږ او بود عالیم : Symptoms of too little water

د پانو ژریدل او لویدل او وړي مېوې توئيدل.

۶. د باغ اداره او تنظیم : Orchard Management

د رسیدلې باغ پاملنې کول

دانارو ونې دې دنبه شکل او جو پښت له پاره په ژمي کې شاخه برې شي. په دې بنا خه برې کې دونې لوروالی دغونښتنی وړ اندازی ته رسیداړي شي. ماتې، کېږي، او مزاهمت کونکی خانګي دی لري کړل شي.

که د ونې د تنه خواته د ونې مرکز خلاص پرینښو دل ضرورت وي نود اوږي په موسم کې شاخه برې کولاي شي چې دا اړتیا پوره کړي.

د بچګکیو او سکرونو پرې کول:

هغه نوي نیالګي او یا لبنتې کومې چې د تنبې، رینبو او د پیوندي برخې خخه بسکته راز رغونېږي باید تولې پرې شي او همدارنګه هغه خانګې چې د ونې یوې خواته زرغونېږي او د ونې توازن خرابوی هغه هم باید د بنا خه برې په وخت کې پرې شي. انار د رینبو خخه د بچګکیو ويستلو ته مېلان لري.

هرزه وابنه:

هرزه وابنه زیاتره وخت په لاس سره او یا په رمبي سره ويستل کېږي، نومورۍ کاردي په سرسری توګه ترسره شی ترڅو درېښو دزيان لامل ونه گرځئ.
C: د انارو څوانو او پخو ونو ته سره ورکول: زياته سره ورکونه دمېوي دپريوتلو لامل گرځئ.

په کلیفورنیا کې په نمونوی ډول دسرې استعمال:
نايتروجن دزيات مصرفه عناصره دهلي خخه دبنه حاصل او ودي له پاره یو اغيزمن عنصردي چې دنايتروجنی سري (امونېم نایتریت) په ډول چې زيات مشهور دي دلاس په ذريعي سره ونو ته په لوړيو دوه کلونو کې اچول کېږي چې دا مقدار دخلورم کال پوري زیاتيرې. دريم کال په شروع کې دي دغه سره دباغداری، دتراكتور او یا شيندونکي ماشین په وسیله وپاشرل شي.
په لاندی جدول کې د خالص نایتروجن اندازه دکېلو ګرام له مخى او یا د امونېم نایتریت ۳۳٪ سري اندازه یو هكتار باغ ته سفارش شويده په هغه صورت کې چې په یو هكتار باغ کې ۳۳۱ وني کرل شوې
وې:

امونېم نایتریت	خالص نایتروجن کېلوګرام	عمر
57.6	19	کېلوګرام
92.4	30.5	دوهم کال
153	50.5	دریم کال
	114	خلورم کال او دهغى خخه وروسته
		345.5

دا کېدای شي چې په منی او یا ژمى کې په یو ئحل سره استعمال شي. په سپکو خاورو کې یې په وقفه اېپه ډول استعمال اړین دي، لوړۍ ئحل دي د منی په وروستيو کې استعمال شي او پاتې برخه دي په پسرلى کې.
په زياته اندازه نایتروجن او ناوخته دسرې استعمال کولاي شي چې دمېوي پخیدنه او رنګ وختنډوی.
څينو خېړنو بنسولي ده چې دزيات نایتروجن استعمال دوني د بدني ودي او دكمې مېوي تشکېل رامنځته کړي دي. نایتروجن کېدای شي چې په مختلفو شکلونو سره استعمال شي:
دامونېم نایتریت (۳۳٪)، امونېم سلفیت (۲۱٪)، کوم چې عامه سره ده، یوریا (۴۶٪)، کوم چې دنایتروجن غوره سرچېنې ۵۵٪.
که چېرى دخاوری PH د 6.5 خخه پورته وي، دامونېم سلفیت سري (۲۱٪) دنایتروجنی سرو دسرچېنې په توګه کوم چې دخاوری د تيزابیت سره مرسته کوي استعمالېږي. که چېرى دخاوری pH د ۶.۵ او یا بنکته وو نو د نایتروجن بله منبع دي استعمال شي. که چېرى يې PH د 7.5 خخه لور وي، نو

د فاسفورس سری دی نه استعمالپری. په عمومي ډول سره القلی خاوری دانارو د روزلو له پاره مناسبی نه دی.

سری دی په شیندل شوي ډول سره د نیالگی د خانګو دپراخوالی په امتداد سره واچول شی. دسری داستعمال له امله دسوزیدو د مخنيو په خاطر دی کېمباوی سری د ونی دتنی څخه ۲۰ ساتی متنه لري واچول شی.

دسری داستعمال څخه وروسته دی او به خور ترسره شی ترڅو استعمال شوي نایتروجن درېښو طبقی ته ورسیپری. دغذایې مواد او او بود رقابت د مخنيو په خاطر باید دخاوری سطحه لوڅه شی چې د سطحی خیشاوی، د ګیاوه ژونکو په استعمال او عضوی ملچ سره هرزه بوټی لري شی.

دسری زياته اندازه باید استعمال نه شی، دنایتروجن زيات استعمال د خانګو دزیاتی ودي، ناوخته مېوه نیونی، کمزوری رنګ او خوند، دمېوی ناوخته پخیدنه، او هم امکان شته چې د ژرمی یخ د ونی د زخمونو د حساسیت لامل و ګرئی. همدارنګه دنایتروجن ناوخته او وروسته استعمال یعنی د جولای د نیمايی څخه وروسته استعمال په ژمي کې ونی له استراحت څخه وباسی.

داسي شواهد او ارقام وجود نه لري چې ونسايي د فاسفورس او پوتاشیم استعمال په انارو کې د ونی وده او یا دمېوی جنسیت بنه کړي. په زیاتره وختونو کې د جستو Zn کمنبت په انارو کې لیدل کېږي، دغه ستونزه په ژمي او یا د پسلی په سرکې په پانو باندې د جستود پاشهلو په اساس حل کبدای شی. نایتروجن N او جست Zn په نمونوي ډول دانارو له پاره یوازینې سری دی. نایتروجن د زيات مصرفه Macronutrients، او جست Zn د کم مصرفه عناصرو د دلی څخه دی کوم چې په ډير کم مقدار سره په ونه کې د کمنبت دنبیو دلیدلو څخه وروسته استعمالپری.

په انارو کې دسرو داستعمال عملیي دنورو انارو تولیدونکو هیوادونو څخه:

اسرایل Israel: په کال کې د یوهكتار باغ لپاره د kg 300-200 پوري سره استعمالوي، پوتاشیم هم په همدي اندازه سره د K2O په شکل سره استعمالپری. حیوانی سری په نمونوي ډول سره استعمال نه لري.

هسپانیه Spain: دسری استعمال تر هغه پوري نه سفارش کېږي ترڅو چې په پانو کې د کمنبت نښی ونه لیدل شی، دسری استعمال دسری په وسیله د کړکتیا څخه د مخنيو په خاطر محدود شوي دی نو په دی اساس دسرو داستعمال زياته اندازه په لاندی ډول بنودل شویده: لاندی اندازه باید زياته نه شی:

۱۱ واحده نایتروجن، ۸۴ واحده فاسفورس، ۲۳۴ واحده پوتاشیم او ۲۵ واحده مگنېشیم دی د سیلابی او به خور په صورت کې استعمال شی. په قطره یې او به خور کې د زغم اعظمی حد ۸۵ واحده نایتروجن، ۶۷ واحده فاسفورس، ۱۸۷ پوتاشیم او ۲۰ واحده مگنېشیم دی. که چېږي د عضوی سری هره اندازه استعمالپری باید دنایتروجن د زغم لوړه اندازه دپورته بنودل شوي اندازی څخه معالومه کړل شی.

که چېږي سیلابی او به خور سیستم په کار اچول شوي وي نو دنایتروجن اندازه دی په لاندی ډول سره په مېاشتو تقسيم کړل شی کوم چې لومړي څل او به خور دغوتیو د ماتیدلو سره سم شروع کېږي: مېاشت دسری اندازه

%۱۰	اگست
%۱۵	جولای
%۲۰	جون
%۲۵	می
%۴۵	اپریل
	مارچ

د عناصر و د کمبنت د نښو پېژندل:

په انارو کې د نایتروجن او جستو د کمبنت نښی زیاتره وخت د ونو په پانو او کله کله په مېبو، عمومي وده او یا په لښتو کې لیدل کېږي. چې دا په نمونوی ډول سره هغه نښی دی چې اناري پېښی. که چېږي نایتروجن کم وي، د مېبو د ونو زړې بنسکتنې پانې کېداي شی چې زېړۍ شی، نهایې خانګو وده کمېږي، ونه د مېبو د حاصل خخه غورزېږي او یا یې حاصل کمېږي. که چېږي نایتروجن زیات شی، بدنبې وده کېداي شی چې تیزه شنې شی، خو د مېبو تشكیل کېداي شی چې کم شی او د مېبو پخیدنه د عادی حال خخه 710 ورڅو پوري ځنډېږي. نو باید هر یو د دواړو پورته حالتونو خخه د نایتروجن کمبنت او هم د هغې ډیرښت رامنځته نه شی.

دنوي ودې زېړې پانې تل داوسېنې او جستو د کمبنت بسکاروندوبي کوي او په شدیدو حالتونو کې دونی داخلی برخه کېداي شی چې زېړې شی.

د جستو Zn د کمبنت نښې په پسلې کې زیاتی روښانه معالومېږي، ونی پانې او ګلان وروسته غوروی، پانې کوچنې او کله کله د رګونو ترمنځ زېړوالی بنايې پانې یې تاوې شوې وي. ځینې وختونه د بندونو ترمنځ فاصله یې کمه وي، وروسته بیا په راتلونکې وده کې نوی وده نوموری نښی پتیو. د جستو کمبنت په تیزه وده کونکو څوانو ونو او په الکلی خاورو کې په کرل شویونیالګیو کې زیات لیدل کېږي همدارنګه د دوبې په نیما یې کې په څوانو ونو کې هم لیدل کېږي. په خاورو کې د جستو استعمال غیر اقتصادي عمل دی ځکه چې په ریښو کې زیات جذبیدونکی نه دی او هم په بناټاتو کې یو غیر متحرک عنصر دی. د جستو د کمبنت د مخینوی کامبا به لاره په پانو باندی د زنک سلفیت (طبعی زنک 52%) یا د جستو 14% کلیتونو استعمال دی. نوموری استعمال د وده ایز موسم په هر وخت کې ترسره کېداي شی خو کېداي شی چې د پانې د سوزیدو لامل و ګرځی. د جستو استعمال د حاصل د ټولولو خخه وروسته او داستراحت په مرحله کې ډیر غوره دی، په عمومي ډول، په پانو باندی د یو ئل شنیدنی له پاره محلول باید په یو هكتار کې د 1-2.2 کېلو ګرام اساسی جستو درلودونکی وي.

په لاندی شکلونو کې د جستو د کمبنت نښې په انارو کې نه بلکې د انارو د کمبنت نښی له دې سره ورته والي لري.

په کى وى فروت کي دجستود کمبنت نښه دشفلالو په پانو کي دنایتروجن دکمبنت نښه

E. او به خور:

دمبوي د نيوبي او تشكيل له پاره منظم ډول او به خور ضروري دي. دخاوري يوشان رطوبت د وني دقوت د ساتلو، حاصل ورکوني او دمبوی د سايزله پاره ضروري دي. په لومړي کال کي د کرل شويو نيا لګيو درينبو د بنه تشكيل له پاره مناسي او به ورکول مهم دي. او به خوردي د وده ايز فصل د شروع خخه په پسلی کي شروع او د حاصل د اخستني خخه وروسته وخت پوري دواه کوي. د سطحي او به خور خخه دي ډډه وشي، مکرر سپك او به خور سطحي رينبي تشویقوی کوم چې درينبي د ورستيدنی د پيداکدو لامل گرخئ او په تنه او رينبو باندي يرغل کوي او ونه وزنى. کم تکراری او زور او به خور غوره دي. وني دي په زور لوندوالی سره په هرو 10^{-7} ورخو په وقهه کي او به شي خودا په موسم او هوا پوري ترپلى پروسه ۵۵.

په پخو باغونو کي داو به خور اندازه په اقلیم او خاوری پوري اره لري. د عمومي قاعدي له مخي دي په پسلی کي $15m^3$ د ورخئ له پلوه يوهکتار باغ ته (سره ددي چې او به خور شايد هفته وار شکل سره وئي، خو پورته اندازه د ورخئ په بنیاد سره او سطح دي). پورته ورخنۍ، اندازه دی تر $350 m^3$ پوري د یوه هكتار باغ له پاره د دوبی په موسم کي د حاصل اخستلو تر وخته زياته کړل شي. د یوه موسم له پاره به داوبو توله اندازه $6000m^3$ په يوه هكتار اوسي سره د بارانه کوم چې په یوه موسم کي $4500m^3$ په یوه هكتار کي اوري، که چېږي باران کم اوري نو د باران داندازي په تناسب سره دی ورسه او به زياتي شي ترخو د باران او به پوره کړي.

کم او به خور به دمبوی خراب سايز، دمبوی د زياتي غور زيدنی، فشار لاندی ونو او کېداي شي چې در اتلونکي ګل کونی اندازه کمه کړي.

د حاصل د ټولونی خخه وروسته دی کم او به خور ترسره شي. د ژمي او به خور خخه دي ډډه وشي لکه د حاصل د اخستلو په وخت کي چې د دروند او به خور. که غواړي چې دمبوی اندازې ته انکشاف ورکړئ نو کله دي په ژمي کي او به خور صورت ونبسی. د دی خخه وروسته او به خور به د سپر داوردیدلو، بدنه ودي او په پسلی کي دغیر مپوه لرونکي ودي لامل و گرخئ. سطحي او به کول د قلبې (سپاري)، په ليکه او یو مخیزا او به کول (Gravity Flow)؛ د قلبې يا سپاري ليکې باید د او به خخه ډکې شي. د دی د پاره چې د رينبو تول سیستم ته او به ورسیپي او بیا او به تري

ویستل شی. غاری کېدای شی ددی دپاره چې او به د یوې خخه تردوه ورخو پوري د کافي جذب لپاره وساتل شی او خنډي يا غاري تر راتلونکي او به کولو پوري باید لري شي.

د خاوري پر بنیاد د مهال ويش مېتودونه (خنګه پوه شو چې خه وخت او به ولکوو، او به لگول باید هغه وخت ترسره شی چې 50% او به له خاوري خخه جذب شوي وي. په خاوره کې د او بود محتوياتود معلومولو لپاره یورمبي، بيلچه او ياد خاوري نل را واخلي او د 20 خخه 40 ساتي پوري وکني هغه خاوره چې تقريباً 50 فيصده او به ولري په لاندي ډول احساسېږي:

پولي لرونکي یو مخيز او به خور لاندي

خوان باع د یو مخيز او به خور لاندي

د خاوري جورښت: Soil Texture
ئېړيا coarse جورښت: تقریباً وچ بنکاره کېږي چې پنهوسکې جوروي او خپل شکل نه شي ساتلى.
بنه ګله خاوره Loamy :
پنهوسکې جوروي چې خه نا خه د قالب کېدل وړ دي او کله چې د لاس په ګوتوكې کابل شي یو نازکه
فیته جوروي رنګ ئي هم تياره وي.
کلی خاوره Clay soil :
یو دا چې بنه پنهوسکې جوروي او د یو اينچ يا تر هغه زياته یوه فیته جوروي ، تiarه رنګ لري او یو
خه چسپناکه هم لري.

وابنه او پاني (Mulch) د مېوو خوانو ونو ته ګتوري دي. وابنه او پاني يا نباتي پاتي شونې لکه تونې شوي پاني، د ونې پوټکي، د وښو ټوټي، وابنه، د اري بور په خاوري کې رطوبت ساتي ، د خاوري بي حده حرارت معتدل ګرځوي، او د هرزو ګياو خخه د رقابت په کمولوکې مرسته کوي. د Mulch جورولو دپاره وابنه او پاني د 10 خخه تر 15 ساتي مترو پوري ژوراود تني خخه خواينچه وړاندي د خاوره لاندي کېږي. د مني په سرکې دا وابنه او پاني لري کېږي. دا کار رینبوته اجازه ورکوي چې پوه شي حرارت سړېږي او ژمي راتلونکي دی. نوونه په فزيالوژيکې ډول ژمي ته په چمتوکې دو پيل کوي. د خڅلوا يا وښو لري کېدل همدارنګه د موبکانو او نورو خورونکې حيواناتو د پټميدلو او په ژمي کې د ونې د پوټکي له ژولو مخنيوي کوي.

د مېوې رنگري کول:

کله چې تول عوامد او غوره وي هغه مهال بیا ونه کولای شی چې بنه ڏيره مېوه وکړي. په ونه کې د حده زياته مېوه ممکن ونه کمزوري کړي او لږي غوتۍ وکړي چې پایله یې د راتلونکې فصل لپاره د حاصل کموالي دي. دروند حاصل کولای شی د کوچني شکل او کمزوري کېفیت د مېوې پایله شي. ددي ستونزو د مخنيوي لپاره د ګل د غوريدنې خخه دوه یا دري او نې روسته رنگري کول وکړئ. د حشراتو یا ناروغي پواسطه زخمې شوي مېوې لومړي لري کړي او د توصیه شوي فاصلې او سط تعقیب کړئ. مېوه باید د ۱۰-۷ ساتې متړ پوري په هره خانګه کې یو دبل خخه لري شی چې وړي خانګي یوازي یوه یا دوه مېوې ولري. رنگري کول باید داسې وشي چې د خانګي په اساس یا بیخ کې کمه او د خانګي خوکې ته نېړدې زياته ترسره شي ترڅو د خانګي په سرکې د ڏيرې مېوه له کبله د قاتیدلو او ماتیدلو خخه خخه مخنيوي وشي او یا هم د مېوې رنگري کول د فصل په اخر کې خانګي دلمروانګو ته مخامنځ کوي او د قات کېدلو خخه یې ساتې. هغه مېوې چې د جون د مېاشتې خخه روسته رامنځته کېږي باید له منځه یورپل شي ټکه چې نوموري مېوې معمولًا په بشپړ ډول نه پخیرې.

دنیالګیو د ځوانې په جريان کې (۵-۲) کالو پوري د کلکو مېوو غورځیدل غیر معمول نه دي. د مېوو غورځیدل په زراعتي عملياتو لکه د زياتي سري او او به خور استعمال پوري اړه لري هغه مهال چې وده زياتو ځوانې ونې باید د فشار لاندې شرایطو کې ونه کړل شي. د رسپدلي عمر ونې د ځوانو ونې په نسبت د زياتو مېوو د نیولو توان لري همدارنګه د مېوې رنگري کول د مېوو د غورځیدو کچه کموي ټکه چې ونې د زياتو غذايی مواد د تولیدولو او د زياتو مېوو په نسبت د رنگري شوو مېوو د ساتلو زيات توان لري.

٧. د انارو غتې ناروغي، حشرات او د هغوي کنټرول:

انار خیني ګډوډي، ناروغي او حشرات لري، دهیواد په کچه په انارو کې لاندې حشرات او ناروغي پیداکېږي.

په انارو کې ګډوډي او د هغوي کنټرول.

- د مېوې چاوديدل: باید په منظم ډول او به خور وشي. زياته وچه خاوره د لندې خاوری په نسبت

د مېوو د چاوديدلو ناروغي را تېټوي.

- د باران او دلمرد بنکاره کېدو خخه وروسته د مېوې چاوديدل.

- د لمر پواسطه د مېوې سوځیدل: د کافي سري ورکولو، په بنيادي توګه د نايتروجن استعمال او د قوي بناخه بری، په واسطه د پانو بنه پون بايد وساتل شي.

- د تني يا رينبي ورستيدنه: بايد د ذهکشي بنه سيستم وساتل شي تر خوله دغې ستونزې سره منخ نه شي.
- د بناخونو په وسیله د مېوو گريدل: مزاحمي خانګي بايد لري شي او د مېوو تر منځ بايد مناسبه فاصله وساتل شي تر خودغه عمل صورت و نه نيسسي.
- د پويکې توريدل: معمولاً په ذخيره خانو کې دغه عمل په خامو ميوو باندي وده کوي. نو بايد پخي مېوې راټولي شي او پاکې وساتل شي.

په انارو کې پيداکړونکې حشرۍ او د هغوي کنترول (نوموري حشرۍ د نورو مېوه لرونکو ونو د حشرو په خير تداوي کېږي): په کاليفورنيا کې فقط سپېږي او چنجي عام حشرات دي همدارنګه په ياد شوي هېواد کې سپېږي او چنجي يوازيني معمول حشرات دي.

Leaf Footed Plant Bugs: نوموري حشرات چې علمي نوم يې *leptoglossus sp* دې په زيانمن ډول په انارو باندي راټوليږي خصوصاً په هغه وخت کې چې انار په منځ وچوي. خوبیا هم د نوموري حشرو زيان تر هغه وخته کم وي تر خو چې تيزابي مواد له چاودلي برخې خخه خميرې. تر هغه چې تيزابي مواد خميرې نوموري حشرات د ژيرې برخې (albedo) د سورې کولو په لته کې وي مګر نه د داخلې برخې (aril). خوبیا هم ھيني وختونه دوهېږي وبروسې پتوجونه *Alternaria* او *Botrytis* په نوموري سوريو کې راټوليږي. چې د *Bacillus thuringiensis* او د Leaf Footed Plant Bugs دې يعني نشي کولاي چې نېږدي باغ مصاب کړي.

اداره: نوموري حشرۍ په باغ کې د فصل په اخراګست او سپتمبې کې معمولاً نه تر سترګو کېږي. خو که چېري دوي په همدي باغ يا بل نېړدي باغ کې ژمې تير کړي نوکېداي شي مخکې تر سترګو شي. زياتره کلونه د *Leaf Footed bug* حشراتو نفوس د طبعي مرېنې يعني د لور حرارت پرازيتي هګۍ و (Gryon pennsylvanicum) په وسیله تداوي شوي دي. په هر ترتیب نوموري طبعي کنترول په هغه وخت کې چې د ژمې تيرونکو حشرو زيات نفوس وجود ولري د اعتبار ورنه دي. نوموري کنترول د پسلې په وخت کې چې پرازيتي هګۍ فقط بالغ حشرات متاثره کوي په خصوصي ډول د اعتبار وړ دي. دا هغه ژمې تيرونکې بالغ حشرات دي چې د زيات زيان باعث گرئي. هیڅ ډول کرنيز کنترول تر اوسيه نه دي پېژندل شوي چې د *leaffooted bug* يا د دي د زيان په وړاندي چې په پیسته کې رامنځ ته کېږي موثر تمام شي. خوبیا هم ھيني کرنيزې تداوى. لکه د باغ خخه د پاتي شونو ټولول کولاي شي چې د ژمې تيرونکو حشرو په نفوس کې کمنبت رامنځته کړي.

سپېرى، يا Aphids:

د سپېرى، لوړ تعداد د تشویش وړ نه دي، او د سپېرى، وړير نفوس د تاویدلو، ژرېدلو او د پانو د خانګو د بې ډوله کولو سبب گرځي او دوي همدا رنګه کولاي شي د يوي چسپناکې مادي چې د شاتو شبنم ورته وايي د تولید سبب و گرځي چې وروسته د Sooty Mold فنګس د ودي سبب گرځي کومه چې مېوه زيانمه کوي.

اداره يا Management :

په لومړي سرکې د حشراتو ضد دواګانې استعمال کړئ. کله چې د سپېرو تعداد زیات وي او دوي د پانو په تاولو او بي ډوله کولو پیل وکړي ډير وخت دا کار ستونزمن وي چې دوي کنترول شي ټکه چې تاو شوي پاني سپېرى و ته د حشراتو ضد دواګانو او طبعي دبمنانو په مقابل کې پناه ورکوي. چېرته چې د سپېرى و نفوس په خو تاو شوو پانو یا نوو خانګو ځای په ځایي کېږي نو په دې حالت کې بنه کنټرول ددي خانګو پري کول دي. په غټو ونوكې ټیني سپېرى د وني د ضخمي چترۍ په دته کې بنیرازه کېږي. ددي ساحو پري کول د سپېرى و لپاره لې مناسب دي، ساحده هرزه ګیاو خخه چې سپېرى ساتي پاکه وساتي. د نايتروجنې سرو ډېره اندازه د سپېرى و د بیا پیداکبدو لپاره ډيره په زړه پورې ده. د اړتیا خخه زیات نايتروجن مه استعمالوئ. حشره وزونکې صابون، د نیم غور، عالي او یا عالي ته ورته پارافینې ډوله تیل د سپېرى و موقت کنترول کولاي شي که چېرته په ټولو پانو استعمال شي. د پوره پونښن لپاره د پورته مواد سره په ډيرې اندازې او به وشيندې او د پانې لاندې او باندې برخې خپل هدف و گرځوئ. پورته مواد سپېرى په همغه ورڅه چې دوا پاشي شوې وي وژني نو ټکه بايد تکرار شي.

سپېرى، Mites:

سپېرى، عموما د جسم د پلن والي او هواروالي او د مخکنیو پښود او بردوالی خخه پېژندل کېږي ځوانې سپېرى په مختلفو رنګونو کې ليدل کېږي کېداي شي داغونه او خاپونه ولري او هم کېداي شي چې خاپونه ونه لري. سپېرى د ژمې په موسم کې منه وکو او ورو خانګو کې هګۍ اچوي نوموري هګۍ. وروسته د پسرلي په موسم کې چوي او د سپېرى بچې ورڅه بهره ته راوخي. سمدواره د راوتلو وروسته پانو سره تماس نيسې چېرته چې خپله غذا په اسانې لاس ته رواري شي سپېرى د پانې د حجراتو خخه خپله غذا لاس ته رواري کله چې پانې په داسي شکل سره تخريب شي د وني د ژوند کچه راتېتېږي او

هم ورسره د مېوی په سایز بدہ اغیزه پرپوئی او یې مېوه اغیزمنه کېږي. هغه پانۍ چې د سپېږي (Mites) په ذريعه متضرره شوي وي علامې یې دا دی چې د پانې شکل به یې خال، خال نصواري رنګه وي. هغه ونې چې د مقاومت قوه یې کمه وي د سپېږيو زیات نفوس ته زمېنه برابرېږي چې په پانو کې تخریبې عمل تر سره کړي، خو باید دا په یاد ولرو چې د سپېږيو زیات تعداد دوھ عمده مشکلات رامنځ ته کوي. تقریبا د پانو تول کلوروفیل (Chlorophyll) د منځه ورپي او بل دا چې رنګ به یې په زېړ بخن شکل بدل شي. بعضې حشره وژونکې کوم چې د نورو افاتو د مخنيوي په منظور استعمالېږي کله کله ددي سبب کېږي چې په ناخاپې ډول د سپېږيو تعداد زیات کړي.

د سپېږيو اداره او کنترول: کله نا کله سپېږي په طبعي شکل سره د نورو حشرو په زريعه کنترول

کېداي شي خو په عمومي ډول کنترول ددي سبب گرئي چې اکثره سپېږي اوپري ته پاتي شي او کاملا د منځه نه څي. په ژمي کې د Dormant oil د استعمال کوم چې یو بیولوژکې کنترول دی د سپېږي د کنترول یوه لار ده خوددي په زريعه کېداي شي چې پرته له سپېږي نوري حشري هم ووژل شي کچپه د 20 فيصده خخه د سپېږي هګي زياتي وي

پدي وخت کې یې باید د مخنيوي لپاره د استراحتي سپري د تیل په لوړه کچه استعمال شي. دی سره کېداي شي چې یو حشره وژونکې هم ورعلاوه شي تر خود نورو افاتو او حشرو مخنيوي ورسره هم وشي په اکثره باغونو کې د اوپري او پسرلي په موسم کې د Miticides استعمالول غوره دي. خودا په هغه صورت کې چې سپېږيو د خابونو پانې نهايې متضرره کړي وي. Dusting sulfur دوھ څلي يعني د پسرلي په اخوخت کې (May) او د اوپري په لوړي وخت (June) کې استعمالیداي شي.

چېنجې Worms

مختلف چېنجې د هر خه خورونکو (Omnivorous) په شمول د پانو خخه غذايې مواد لاس ته روپري ئيني وختونه په ونو کې چې کومې مېوې دی هغه هم ددي هغه په زريعه د حملې لاندې نیول کېږي. هغه مېوې چې د چېنجې په زريعه متضرره شوي وي کېداي شي چې د ونې خخه په ځمکه غورهېږي دا ئکه چې هغه نهايې تخریب شوي دي ولې کمې تخریب شوي مېوې اکثره په ونو کې پاتي کېږي او خصوصيات به یې دا وي چې ژيرنګ به لري، زخمې زخمې به وي او سطحه به یې زېړه وي. او با لآخره مېوې به یې یوه تغیر شوي اوله اصلې رنګ خخه اوښتې او بد شکله وي.

د چېنځي اداره او مخنيوي:

خرنګه چې چېنځي مختلف مراحل لري خود لاروا په مرحله کې يې د مخنيوي لپاره *D* (Bacillas *thuringiensis*) په نوم توليد شوي دوا چې په عام بازار کې هم خرڅېږي د پره اغېز منه ده. خرنګه چې دا دوا د پره مشهوره او عامه ده نود ډیرو حشراتو د منځه تگ لپاره مناسب او په زړه پوري علاج دی او د دی تر خنګ يې بله خوبی داده چې د ګټورو حشراتو، مرغانو، او انسانانو لپاره هیڅ نوعه ضرر نه رسوي.

کله چې نومورپي *Bacillus thuringiensis* استعمال شي نو Leaf rollers خپله غذا خو ساعته وروسته بندوي او وروسته له خو ورڅو مړه کېږي او له منځه خې يوه بله نوعه سپرۍ د Thoroug spray په نامه هم شتون لري چې دا هم د کنترول لپاره ډيره موثره ده خودا د هغه leaf roller لپاره استعمالېږي چې د لاروا په مرحله کې او کوچني وي يعني حد اقل ۱ ساعتی مترنه بايد او بدنه نه وي. او د نهایي ضرورت استعمال يې د یو ځل خخه زيات دي د ځینو حشراتو له منځه تگ په خاطر بايد (Pesticides) استعمال شي خو ځیني داسي (Pesticides) هم شته چې مفیدي حشری هم وزني لکه د شاتو مچې او ... Lace Wings

د انارو ناروغرۍ، علايم او اداره کول:

ځني ناروغرۍ دی چې هم په خامو انارو او هم په پخو انارو کې رامنځ ته کېږي لکه (*Alternaria*, *Fruit rots*, *Botrytis*, *fruit rots*, *surface mold*) خو اکثره په پخو مېوو کې رامنځ ته کېږي. خصوصا هغه وخت کې کله چې دوه مېوې يو بل سره ولګېږي او زده شي. دا ډير زر په تورو داغونو بدليږي. انفسشن معموله په يخې هوا، باراني پسلې او اوري کې صورت نيسې په داسي حالت کې چې مېوه کېداي شي خړخنه شي او ساحه پتوجن ونېسي. دا کاريه هغه صورت کې کېداي شي چې د انارو مېوه وچوي او داني يې لوڅي شي دغه پتوجن جنسونه اکثره د دوهمې پتوجن په هيٺ وروسته د لوڅوالۍ او د *Albedo* د سورې کېدو خخه پر مختګ کوي او مخ ته ئېي. د حاصل راتولولو وخت کې بايد ډير دقت وشي او بايد خومره چې امكان لري زر اداره شي که په باځ کې دورې او خاورې موجودي وي نو د ګرد سره سپورونه خپرېږي فلهذا مېوې بايد په یو خاص ظایي کې ټولې کړاي شي.

د انارو د حاصل راتولول او سنبالول:

د انارو پخوالی هغه انار چې د حاصل راتولولو وړوي معمول په دوهمي يا دريمې پانو کې توليد يېري يعني يو کال د کرلو خخه وروسته د انارو مېوې هغه وخت پیک Pick کېداي شي کله چې رنگ يې تياره سورشي.

د انارو مېوې د ګل د پراخوالی له وجي په مختلفو مراحلو کې ثمر ته رسېږي. هغه حاصل چې کېفيت يې نهايې بنه وي او زموږد تقاضا وړوي هغه په شپږمه پانه کې لاس ته رائۍ يعني د کرلو خخه شپږ کاله وروسته. له يو هكتار (Hectare) ځمکې خخه کېداي شي چې شپږ تنه انار لاس ته راشي.

د حاصل د راتولولو لاري چاري هغه انار چې تازه په تازه استهلاک کېږي او يا هم پروسس ته نه وړاندي کېږي په ډير احتياط سره د لاس په واسطه پیک کېږي، ئکه چې دا شونې ده که د انارو خارجي پوتکې زخمې يا ګرول شي او يا هم داغي او عيبي شي د هغې په وجه د انارو د مېوې داخلې برخې ته زيان ورسېږي او که زيان هم ورو نه رسې خودا بايد په ياد ولرو چې د زکر شوو ستونزو سره د انارو د مېوې اهمېت په تجارتی لحاظ مخ په بنکته ئې. هغه کسان چې د انارو د مېوې د راتولولو سره سروکار لري بايد مېوې ډيری ژوري راونه شکوي. او نه ډيری رغې. کله چې د انارو مېوې د باغ خخه راتولي شي بايد له تيره بناخونو خخه پاكې شي او په ډير احتياط سره په کريتونو کې څای پر څای شي تر خود زخمې کېدو مخنيوي يې وشي.

د انارو د مېوې پروسس:

انار کېداي شي چې جوس او يا هم د جيلى (Jelly) په مصرف ورسېږي او که چېږي د پوتکو سره مېده شي نو کېداي شي چې په لوره کچه Polyphenolics ولري. چې په طبابت کې د شربت د جورولولپاره يې جوس کېداي شي چې تینګ او بوره ورسره ګډه شي.

له انارو خخه کېداي شي چې د انارو شربت جوړ شي. د اسيا په ئينو برخو کي انار وچېږي او يا هم د مسالي (مصلحې) د جورولو په منظور ټکول کېږي.

د انارو ذخیره کول:

کله چې عرضه د تقاضا په نسبت لوره وي او فصل اوږدوالي ومومني، نو بايد مېوې پدې وخت کې په يخو ذخیره خانو کي وساتل شي. د انارو مېوې په 7 درجي د سانتي ګراد او 90 فيصده نسبتي لنده بل کي ساتل کېداي شي. فقط هغه مېوې چې د حشراتو په واسطه نه وي زيانمنې شوي په يخو خونو کي ساتل کېداي شي او هغه مېوې چې د حشراتو په واسطه زيانمنې شوي وي کېداي شي چې په ذخیره خانو کي ورسټې شي.

د انارو مېوې کولاني شو چې د دريو مباشتونو پورې په اسانې سره ذخیره کړو که چېږي ذخیره شوئ مېوې پخې ونه اوسي نو د پوتکې په بهرنې برخه يې نصواري رنګ رامنځته کېږي. کچېږي انار تر

دی حده په ذخیره کی وساتل شی چې پوټکی یې وچ شی نوبیا هم زړی به یې د خه وخت لپاره تازه اوسي. د انارو په ذخیره خانه کې د یخ زیان هم کېداي شی چې رامنځته شی.

پنځه درجی د ساتتی گراد يا لدی خخه بستکته تودو خه د انارو د یخ د زیان باعث ګرځی او کله چې تودو خه د پنځه درجی ساتتی گراد خخه کمېږي نود یخ د زیان نښی لپسى زیاتېږي او په هغه وخت کې چې مېږي 20 ساتتی گراد خونی ته انتقالیېږي نود یخ د زیان نښی په خړګند ډول لپسى بسکاره کېږي، د بیلګۍ په ډول د پوټکی د نصواری رنګ بې رنګه کېدل، د پوټکو په سطحه د داغونورا منځته کېدل او همدارنګه دورستیدونکواور ګانیزمونو په وړاندې حساسیت پیدا کېدل یې بېرونې بسکاره نښی دی او داخلی بسکاره نښی یې عبارت دی له:

د تخمونو یا دانو بې رنګه کېدل او همدارنګه د تخمونو یادانو د بیلیدونکی سپینی برخی بې رنګه کېدل.

غذایي ارزښت په 100 ml 1 جوس کې یا د خورلو وړ برخه کې په 100 ګرامه کې

انار	
79	د اوپو فييتصدي
70	کالوري
1.1	پروتئين (%)
0.9	چربی
18	کارلوايدريتونه (%)
0.3	خام فایبر (Crude fiber)

د انارو د ورخنی توصیه شوې برخې د اړتیا فیصدی	
0.2	ویتامین A
1.2	تیامین B1
1.4	رایبوفلاوین B2
8.9	ویتامین C
1.0	کلسیم
2.8	فاسفورس
8.0	اوسبیتہ
---	سودیم
5.5	پتاشیم

په غذاکې برخه اخیستنه Contribution to diet

دانارو په جوس کې خورا ډیر punicalagins Hydrolyzable tannins Polypheol لکه هم

ورته وئيل کېږي موجود دي چې د انارو د پوتکو خخه لاسته راخي.

په ابتدائي خېرنیز لاربراتوار او د انسانانو په ازمایښتی خېړنو کې د انارو جوس د زړه د ناروغیو د خطری عواملو د Cardiovascular artherosclerosis او Tannin کمولو کې موثر ثابت شویدي. چې په انارو کې موندل کېږي د Oxidative فشار د کمولو مسولیت لري همدارنګه انارد Systolic blood په کمولو کې هم کومک کوونکې بنسو دل شوي دي. خېړنو بنسو دل ډی چې د انارو جوس د Prostate cancer او Osteoarthritis په مقابله کې موثر دي. د انارو جوس کېداي شي چې د ویروسونو او بكتريا او ضد تاثيرات د غابسونو د Plaque نرم مواد چې په غابسونو باندي پيدا کېږي د هغې په وړاندې هم موثر تمام شوي دي. په انارو کې فايبر او ویتامینونه ډير لور دي. په خاص ډول د ویتامین اي او ویتامین سې بنه منبع ده. درې واړه تازه انار په ورځ کې له ۵۰ فیصده خخه زیات توصیه شوي. بیتا کروتین Beta - Carotene او antoxidant لري. بیتا کروتین په رګونو کې د plaque، د لمرد زیان خخه د سترګو ساتل او د ازاده راديکالونو په غیر فعاله کولو کې چې د سرطان سبب گرئي مخینوي کوي، بر علاوه ویتامین A هم جورو وي چې د نظر او د سترګو د غور ساتلو لپاره یوه حیاتي ماده ده. انار په مهمه اندازه او سپنه لري چې د هیمو ګلوبین لپاره کوم چې په وينه کې اوکسیجن انتقالووي ضروري ډه.

۸. پونسبني بوتي

ايا بزگر د عايد لپاره دوهم نبات وکري؟

ئيني وختونه د انارو په باغونوکي پونسبني بوتي کرل کېري په بعضي حالاتوکي د اگرانومېكى نباتات، سبزيجات او مېوي، د حيواناتو لپاره وابنه (Forage)، او غلي داني هم په باغونوکي کرل کېداي شي. په هر حال نور نباتات به د انارو سره د اوبو او غذايي موادو لپاره رقابت وکړي چې د ونې، حاصل او د مېوي اندازه کموي، پونسبني بوتو لکه شفتلي او نور Legumes په باراني موسم کې چې ترڅو او به کمپري ګټوردي. دا طریقه د خاوری حاصلخیزی ډيروي خونور نباتات لکه هرزه ګیاوي بیاد یخ و هلوزيان ډيروي.

ولې پونسبني بوتي وکرل شي؟

- پونسبني بوتي کېداي شي د باغ تر حاصل ورکولو پوري د عايد یوه ګټوره منبع وي.

- د کروندې خاوره بنه کوي.

- د اوبد نتولو نفوذ زياتوي.

- د خاورې د بنې حاصلخیزی لپاره اوريشي، او Legumes لورې ارزښت لري.

- د هرزه ګیاو د کنترول لپاره ګټوردي.

- د خاورې تحریب کموي.

- ئيني پونسبني نباتات چې په دوراني ھول وکرل شي د خاورې د نيماتود (Nematode) د کنترول لپاره بنه دي. د نيماتود د کنترول لپاره دوراني بنه نباتات، Sudan grass، د اوږي دانه Cow peas، او Mustard دی.

- په شګلنو خاورو کې وربشي او جودر د سارايي او ربشو Oat په نسبت بنه تسيجه ورکوي.

د پونسبني بوتو زيانونه:

- پونسبني نباتات هم د ونو نو پانو او ګلانو ته هغه مهال چې لور او ګن وي د یخ و هلوزياناتوي

- د یخ و هنې د خطر د کموالي په خاطر تیت قدي پونسبني بوتي وکرئ، مګر وابنه مه کرئ ځکه یخني راټولوي او د بكترياو د رامنځته کېدو باعث ګرځي او ونوته انتقال مومې.

- په پسلی کې ګن نبات امکان لري د نصواري ورستيدني ، د شاخونو د سوری کېدو ، سرخى ، او نورو فنگسي ناروغيو لامل و گرئي په خاص ډول کله چې نبات لور وي. لکه لور غله جات او Legumes، د مثالا په ډول Faba Bean.
- د دوبې پونښي نباتات کولائي شي د نيماتود تعداد ډير کړي. د ټول کال نباتات لکه شفتله کېداي شي په دوبې کې ډيري او به استعمال کړي ، نو باید ژمني ګلنې نباتات وکړل شي.

سپارښتنې :Recommendations

- د ژمي پونښي نباتات په خاوره کې اړول کېداي شي چې د خاوري حاصلخيزې ، غذايي مواد ، او د اوپو نفوذ لور وي.
- د خاورې د نايتروجن د سمون لپاره Legumes وکړي. لکه ، می ، نخود ، شفتلي ، او Cow peas Medics وکړي.
- ددي لپاره چې خاورې ته ګته واوري پونښي نباتات په خاوره کې وابسه کړئ. د نبات هغه برخه چې خرڅدلاني شي ټوله کړئ او نور ټول نباتات په خاوره کې واپوئ چې خاورې ته سره ورکړل شي او خاوره اصلاح شي.

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library